

3.

Stockholms kommunalstyrelse

och i samband därmed stående institutioner.

Sf.

Stockholms stadsfullmäktige

och i närmaste samband därmed stående institutioner.

Ursprungligen utövades huvudstadens kommunalstyrelse omedelbart av regeringen och dess representanter. Den egentliga självstyrelsen tilldelades efter hand magistraten, det vill säga borgmästare och råd. Såsom stadens och borgerskapets förman förde överståthållaren alltifrån år 1634, då hans ämbete tillkom, ordet inom detta råd. Vid sidan av borgmästare och råd fortgick från äldre tider borgerskapets inflytande på stadens styrelse dels genom ärendens omedelbara handläggning, dels och huvudsakligen genom de under medeltiden tillkomna borgerskapets äldste, vilka till en början voro 48 och sedermera 50 till antalet, varav benämningen borgerskapets femtio äldste. De tillkommo endast såsom en rådgivande församling och innehade även denna ställning enligt 1672 års förordning angående Stockholms stads styrelse; först år 1772 erhöles de under egna ordförande (tvenne alternerande) beslutanderätt jämte magistrats ledamöter. Det var dock endast vad man sedermera benämnt drätselärenden i inkränkt mening, som voro föremål för nu omnämda självstyrelse i vilken den år 1813 inrättade drätselkommissionen (se nedan) sedermera fick del.

Fördelningen på de skattskyldiga invånarna av de prestationer och avgifter, de hade att utgöra, gav från slutet av 1600-talet upphov till den ena kommunala institutionen efter den andra.

År 1688 tillkommo deputerade för inkvarteringsverket, sedermera benämnda inkvarteringskommissionen, ursprungligen bestående av magistratspersoner och borgare samt, sedan även andra husägare blivit skyldiga att deltaga i inkvarteringen, jämväl av representanter från dem. Denna myndighet hade att uppbära samt redogöra för inkvarteringsstolagen samt ombesörja inkvarteringen in natura.

För taxering av den borgerliga inkvarteringsavgiften inrättades år 1710 borgerskapets bemedlingskommission, och 1720 fick denna kommission befattningen med andra borgerliga utskylder. Den valdes av de femtio äldste och äger fortfarande bestånd för förvaltning av borgerskapets enskilda fonder.

Brandvaktskasseadministrationen, sammansatt, under överståthållaren såsom ordförande, av två magistratspersoner och tio husägare, tillkommen år 1788, hade att bestrida och bekosta nattbevakningen till år 1850, då detta bestyr övertogs av polisen.

Under år 1767 synas børsbyggnadsdeputerade hava börjat sin verksamhet. I deras ställe trädde år 1781 kommitterade över børs- och brobyggnader. Efter underhandlingar med den år 1813 inrättade drätselkommissionen fingo de år 1815 området för sin verksamhet utvidgat och erhöles då benämningen kommitterade över børs-, bro- och hamnbyggnader. De bestodo av överståthållaren såsom ordförande, två av honom utsedda magistratspersoner samt bemedlingskommissionens ledamöter. Kommitterades bestyr övertogs år 1846 av drätselkommissionen.

Det första steget till magistratens och borgerskapets äldstes befriande från bestyret med kommunens förvaltning togs år 1813, då den förut omnämnda drätselkommissionen inrättades. Såsom ordförande i detta nya verk insattes överståthållaren; bisittare blevo fyra magistratspersoner, utsedda av magistraten, och sex borgare av olika kategorier, valda av borgerskapets äldste. Drätselkommissionen hade att i första hand förvalta stadens fastigheter och övriga tillhörigheter samt omhändervärd de inkomster, som voro enligt stat anslagna till utgifter för rådhusrätten, kronouppbördsverket m. fl. administrativa eller kommunala inrättningar. Kommissionen var dock icke den högsta myndigheten, utan vissa ärenden skulle hänvisas till magistraten och defemtioäldste.

För debitering, uppbörd och redovisning av båtsmansvakansavgiften inrättades på grund av 1839 års fördelning av städernas båtsmanshåll och kungl. resolutionen den 14 november 1842 båtsmanshållskommissionen med sju personer, valda av borgare och fastighetsägare såsom båtsmanshållsskyldiga.

Från att hava varit bestyr, utförda av hus- och tomtägarna, övergingo gatuläggningen och gatubelysningen, till en början var för sig, till att bli på sockenstämmogrund byggda, för hela staden gemensamma angelägenheter. År 1845 inrättades för gatuläggningen och år 1850 för gatubelysningen särskilda förvaltningar, vilka med år 1861 sammanslogos till gatulägnings- och lyshållningsstyrelsen, bestående av nio ledamöter, av vilka en utsågs av överintendentensämbetet och de övriga av sockenstämmanämnden.

För den år 1856 beslutade vattenledningen inrättades en överstyrelse med överståthållaren såsom ordförande och 24 av de territoriella församlingarna valda ledamöter.

Den centrala delen av sjukvårds- och fattigvårdsförvaltningen utövades av en magistratens avdelning till år 1807, då den för kortare tid överflyttades till en av representer för varjehanda stats- och kommunalinstitutioner sammansatt talrik direktion med en serafimerriddare såsom ordförande och överståthållaren såsom vice ordförande. Ändring i direktionens sammansättning skedde genom kungl. brevet den 3 juli 1811, varjämte genom kungl. brevet den 18 mars 1812 denna överstyrelsens omedelbara befattning med dithörande ärenden överflyttades till församlingsstyrelser. En återgång i huvudsakliga delar till ärendenas koncentring hos 1811 års direktion påbjöds åter genom kungl. brevet den 8 november 1813.

I stället för omförmälda direktion trädde enligt kungl. stadgan angående fattigvården i Stockholms stad stadsnämnden den 1 april 1813 såsom centralstyrelse för hälso- och fattigvårdsärenden. I denna var överståthållaren ordförande, pastor primarius, polismästaren och förste stadsläkaren ständiga ledamöter samt 21 valda ledamöter, som utsågos, en av och inom konsistorium, en av och inom magistraten, två från var och en av de åtta församlingarnämnderna, en av allmänna barnhusets, en av Danviks hospitals och en av prins Carls inrättnings direktion.

Med hänsyn till kolerafarsotens första uppträdande i Europa inrättades för denna del av hälsovården den allmänna sundhetskommittén, som verkade åren 1831—1840. Av anhängande anledning och för samma ändamål bildades år 1847 allmänna sundhetsnämnden, som huvudsakligen nominellt kvarstod till tiden för stadsfullmäktiges tillkomst. Den bestod av ledamöter, utsedda vid sockenstämmorna. Ordet fördes av överståthållaren eller den han förordnade i sitt ställe.

En verksam del i styrelsen av åtskilliga huvudstadens angelägenheter (byggnadsväsendet, strandregleringar, allmänna säkerheten, torghandeln, mångleriväsendet, religions-, sjuk- och fattigvård samt brandförsäkringsväsendet) tog den år 1724 av kungl. maj:t förordnade kungl. politie- och brandkommissionen. Denna ett stycke mot slutet av 1700-talet fungerande myndighet bestod av tolv, de flesta höga, statsämbetsmän (tre riksråd, justitiekanslern, en generalmajor, ett kansliråd, en vicepresident, fyra kollegieråd, en assessor) och två rådmän.

Med år 1862 gjordes enligt kungl. resolutionen den 27 september 1861 huvudstadens folkskoleväsendet till en stadens gemensamma angelägenhet, som, intill dess stadsfullmäktige övertog detsamma, lydde under överstyrelsen för stadens folkskolor, sammansatt av en ordförande och elva ledamöter, valda, en av stadens konsistorium, en av fattigvårdsnämnden, en av varje församlings skolråd och en av överstyrelsen, företrädesvis bland huvudstadens läkare. Överstyrelsen valde själv sin

ordförande. Om detta val föll på någon förutvarande ledamot, utsågs annan i samma ordning, som denne förut blivit invald.

Genom kungl. förordningen den 16 mars 1847 infördes sockenstämmorna nämnden för behandling i vissa fall av hela staden rörande kyrkliga eller kommunala ärenden.

Förslaget till 1862 års kungl. förordning om kommunalstyrelse i stad var uppgjort att gälla även för huvudstaden. Detta förslag hänsköts till yttrande av överståthållarämbetet och från ämbetet till magistraten och borgerskapets äldste, som för frågans utredning nedsatte en kommitté. Såväl kommittén som överståthållarämbetet avstyrkte på det bestämdaste, att den allmänna stadsförfattningen skulle tillämpas på Stockholm, och påyrkade, att huvudstaden skulle få sin särskilda kommunalförordning, vartill och förslag uppgjordes. I huvudsaklig överensstämmelse med detta förslag utfärdades kungl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Med upphävande av 1847 års sockenstämmoförordning och vad i andra författningar kunde finnas strida mot de nya bestämmelserna förklarades i 1862 års förordning om kommunalstyrelse i Stockholm staden med därunder lydande område utgöra för sig en särskild kommun, vars medlemmar ägde att själva efter de givna närmare bestämmelserna värda sina gemensamma angelägenheter, såvitt icke enligt gällande författningar det tillkomme offentlig ämbetsmyndighet att handha dem. I avseende å behandling av kyrkliga angelägenheter samt ärenden rörande folkskolan hänvisades till vad särskilt fanns stadgat. Undantaget i avseende å kyrkliga angelägenheter blev, vad angår anordnandet av begravningsplatser, år 1886 i sammanhang med nedan omtalade kyrkogårdsnämnds införande genom legaliserande av då redan rådande förhållande för stadens gemensamma begravningsplatser modifierat i kyrkostämmoförordningen för Stockholm. Folkskoleväsendet åter blev med år 1904 genom lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm en väsentligen under den borgerliga kommunen lagd, stadens gemensamma angelägenhet.

Författningar. Kungl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862. Kommunalförordningen har undergått följande ändringar. Kungl. kungörelsen den 22 juni 1883 medförde huvudsakligen nedsatt maximum av röstetalen vid stadsfullmäktigval och överflyttning till nämndernas instruktioner av en del bestämmelser om dem. Enligt kungl. förordningen den 8 mars 1889 är den medlem av kommunen, som därstädes äger fast egendom i st. f. som förut den, som är för fast egendom till allmän beviljning uppförd. Genom kungl. förordningen den 22 mars 1889 blev kvinna valbar till fattigvårdsnämnden. Lagen den 2 april 1898 gjorde villkoren för rösträtt och valbarhet till

Sf.

Sf. stadsfullmäktige i allo lika med motsvarande bestämmelser för de andra städerna och föreskrev förfarandet, då ordinarie val och fyllnadsval till stadsfullmäktige skola ske samtidigt. Lagen den 15 april 1904 lämnade föreskrifter om revisorsval. Lagen den 29 april 1904 tilldelade stadsfullmäktige rätt att årligen själva utse sin ordförande. Genom lagen den 7 juli 1905 blev kvinna valbar i styrelsen för arbetsförmedlingen. Lagen den 17 maj 1907 införde nya bestämmelser angående stadsfullmäktiges sammanträden (se nedan). Genom lagen den 12 juli 1907 upphävdes § 47 och ändrades § 45 (varigenom nya bestämmelser infördes rörande ersättning för utsökningskostnader). Lagen den 26 maj 1909 gjorde kvinna valbar till stadsfullmäktig och införde proportionella valmetoden vid val av stadsfullmäktige, stadgade två tredjedels majoritet för en del beslut samt berättigade stadsfullmäktige att bestämma valkretsindelningen, som förut bestämts av magistraten. Lag den 4 mars 1910 gjorde vissa förtydliganden i valbestämmelserna. Genom lagen den 10 juni 1910 meddelades ändrade bestämmelser ang. underställning av beslut om läns upptagande, innefattande en inskränkning av kommunens lånerätt (denna bestämmelse trädde emellertid i kraft först fr. o. m. år 1913). Genom lagen den 9 juni 1911 har perioden för stadsfullmäktigmandat utsträckt från två till fyra år. Lagen den 13 juni 1913 stadgade vissa bestämmelser för valhemlighetens skyddande vid stadsfullmäktigval (valkuvert, valskärmar etc.), ändrade föreskrifter rörande valsedels röstvärde vid ny sammanräkning efter avgången fullmäktig samt föreskrift ang. proportionellt val i vissa fall till utskott eller kommitté. Lagen den 25 aug. 1914 meddelade vissa föreskrifter rörande röst rätt för arrendator av jordbruksfastighet i stad.

Valordning för Stockholms stad, gällande vid val av stadsfullmäktige samt för upprättande av förslag till borgmästar-, rådmans- eller magistratssekreterarsyssla, fastställd av kungl. maj:t den 11 februari 1910 (med ändring den 24 jan. 1914), reglerar de kommunala valen, kompletterad av »särskilda föreskrifter utöver vad regeringsformen, kommunalförordningen och valordningen innehålla om val inom Stockholms stad av stadsfullmäktige och för upprättande av förslag till borgmästar-, rådmans- eller magistratssekreterarsyssla, utfärdade av magistraten den 18 februari 1910 med ändring den 9 februari 1912, varigenom tiden för valförrättning för stadsfullmäktigval utsträcktes.

Kungl. förordningen den 29 april 1886 meddelade föreskrifter angående vissa kyrkogårdars (begravningsplatser) vård genom kyrkogårdsnämnden i Stockholm. Lagen den 15 maj 1903 lade folkskoleväsendet under stadsfullmäktige.

För ändring av huvudstadens kommunalförordning liksom för övriga förordningar av samma slag har från år 1866 fordrats riksdagens medverkan.

Stadsfullmäktige.

Börshuset, St.; rt. 46 60; st. 10 99; sessionstider: ett ordinarie sammanträde, vanligen tredje måndagen, i varje månad (utom juli och aug.), f. ö. när omständigheterna påfordra. Ang. stadsfullmäktiges expedition se sid. 38.

Kommunens beslutanderätt utövas genom 100 stadsfullmäktige. Stadsfullmäktige bestämma efter förslag av magistraten indelningen i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 20 jan. 1913 var staden fr. o. m. 1913 års val indelad i fem kretsar, av vilka de tre första valde 18, den fjärde 21 och den femte 25 fullmäktige (se nedan). Efter inkorporeringen av Bromma beslöt stadsfullmäktige den 8 jan. 1917 en ny valkretsindelning fr. o. m. 1917 års val. Valkretsarnas antal är även nu fem, av vilka den första väljer 19, den andra 18, den tredje 23 och de återstående 20 vardera (se vidare nedan). Valen förrättades till år 1912 för två år i sänder, år 1912 för tre år och fr. o. m. år 1913 ske de för fyra år och stadsfullmäktigval äga således rum vart annat år, varvid halva antalet stadsfullmäktige omväljas. Dessa val ske från och med 1910 efter proportionell valmetod och begränsad (40-gradig) röstskala.

Enligt 1862 års förordning fördes ordet hos stadsfullmäktige av överståthållaren med rätt för honom att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. För varje år ägde stadsfullmäktige välja en vice ordförande. Överståthållarens ordförandeskap upphörde den 1 juni 1904, då stadsfullmäktige första gången inträdde i sin genom lagen den 29 april 1904 dem tilldelade rätt att själva årligen utse sin ordförande. Överståthållaren behöll sin rätt att deltaga i överläggningarna. Samma rätt tillades uttryckligen underståthållaren vid förfall för överståthållaren.

»Stadsfullmäktiges förhandlingar skola vara offentliga. Dock kunna fullmäktige för någon särskild fråga besluta, att överläggningen skall hållas inom lyckta dörrar» (§ 21 i kommunalförordningen). »Stadsfullmäktige må icke företa ärende eller däri besluta, om icke minst hälften av dem är tillstädes» (ur § 22 i kommunalförordningen).

»Till stadsfullmäktiges åligganden och befogenhet hör: att avgiva utlåtanden i alla frågor, som för sådant ändamål av kungl. maj:t till fullmäktige remitteras, eller av överståthållarämbetet, magistraten eller andra vederbörande till dem hänskjutas; att meddela beslut i angelägenheter, som av de för verkställighet och förvaltning tillsatta nämnder eller personer likmätigt de för vardera av dem gällande instruktioner fullmäktiges prövning underställas; att efter granskning av de utav vederbörande förvaltningsnämnder uppräptade utgifts- och inkomstförslag bevilja medel till stadsutgifternas bestående samt förordna om uttaxering av de skattebidrag, vilka utöver befintliga tillgångar kunna

till stadens allmänna gagn eller särskilda dess behov erfordras, ävensom i fråga om utgifter för nya ändamål bestämma de grunder, efter vilka uttaxering därav skall äga rum: samt att årligen genom revisorer, vilka stadsfullmäktige utse, granska dem underlydande nämnders räkenskaper och förvaltning under nästförtgånga året» (ur § 26 i kommunalförordningen).

För giltigheten av en del av stadsfullmäktiges beslut fordras fastställelse av kungl. maj:t. Övriga beslut skola i vidsträckt omfattning underställas överståthållarämbetet (jfr nedan).

Stadsfullmäktige avgöra själva, utan annan myndighets hörande, följande frågor: underdåniga framställningar till kungl. maj:t, beslut i fråga om beviljande av skattebidrag till stadens allmänna gagn eller särskilda dess behov, dock med vissa undantag, beslut i anledning av de på fullmäktiges prövning beroende revisionsanmärkningar samt överenskommelser och beslut rörande ordningen och arbetssättet m. m. hos fullmäktige. Däremot erfordras kungl. maj:ts prövning och stadfästelse för att stadsfullmäktiges beslut skola vinna gällande kraft, då de angå: försäljning, pantförskrivning eller utbyte av sådan staden tillhörig fastighet, som har bestämts till bestridande av något bland stadens allmänna behov, så ock överenskommelse, som medför förändring i de rättigheter staden äger till sådan fastighet, upptagande av lån — med vissa i författningen närmare bestämda undantag — nya eller förhöjda avgifter å allmänna rörelsen för begagnande av de platser, som blivit anvisade åt densamma, eller de inrättningar, som äro gjorda till dess betjäanande, förändring i de av kungl. maj:t för förvaltningsnämnderna fastställda instruktioner samt förändring i vissa gällande bestämmelser och åtaganden rörande kommunalutskylderna (§ 30 kommunalförordningen). I alla övriga ämnen erfordras överståthållarämbetets stadfästelse för att giva gällande kraft åt stadsfullmäktiges beslut. Vagnar överståthållarämbetet sökt fastställelse, skall skäl därfill uppgiva och äga stadsfullmäktige i sådant fall att avgöra, huruvida frågan skall underställas kungl. maj:ts prövning.

Stadsfullmäktige, vilka icke med verkställighetsåtgärder av något slag eller med förvaltning av penningar eller andra tillgångar för kommunens räkning samfällt och omedelbart må befatta sig, skola inom sig eller av andra stadens invånare, som äro till stadsfullmäktige valbara, bilda avdelningar eller nämnder, vilka var inom sitt område äro för omförmälda göromål ansvariga (§ 5 kommunalförordningen).

Angående förberedandet m. m. av frågor hos stadsfullmäktige, se sid. 36 rörande beredningsutskottet.

Den 20 april 1863 hade stadsfullmäktige sitt första sammanträde.

Reglementen m. m. Se under Stockholms stads kommunalstyrelse sid. 32.

Stat år 1917. Stockholms stads stat för

år 1917 har av stadsfullmäktige bestämts sålunda: Utgifter: 92,038,885 kr.; inkomster: 55,662,200 kr. Bristen är avsedd att fyllas dels genom lånemedel 8,796,285 kr., dels genom kommunalskatt 27,580,400 kr.

Ordförande.

Östberg, J., jur. d.r. f. d. kammarrättsråd (se nedan).

Vice ordförande.

Cederborg, A., rådman (se nedan).

Stadsfullmäktige, valda efter äldre valkretsindelning för tiden till den 1 april 1919.

Ledamöter.

För första valkretsen

(äldre indelningen, omfattande Nikolai och Katarina förs.).

Romare, P. B., direktör. (Allm. v.)
Ström, O. F., förlagschef. (Arb.)
Axelson, H. A., direktör. (Allm. v.)
Sandberg, H. K. A., bankkassör. (Arb.)
Hallgren, L. G., järnkramhandlare. (Allm. v.)
Forssberg, E. V., kamrerare. (Fris.)
Andrén, J. C., specerihandlare. (Allm. v.)
Lindberg, N. E., tennjutare. (Arb.)
Zetterlund, C. R., kontorschef. (Allm. v.)

För andra valkretsen

(äldre indelningen, omfattande Maria och Brännkyrka förs.).

Hultman, G. H., ingenjör. (Allm. v.)
Nordgren, F. L., förtroendeman. (Arb.)
Wassén, C., disponent. (Allm. v.)
Andersson, P., folkskollärare. (Arb.)
Thelander, C. Th. F., ingenjör. (Fris.)
Norén, A. J. N., byggnadsingenjör. (Allm. v.)
Simonson, S. A., ekonomichef. (Arb.)
Söderberg, N. E., handelsträdgårdsmästare. (Allm. v.)
Karlmark, A., korkskärare. (Arb.)

För tredje valkretsen

(äldre indelningen, omfattande Kungsholms, Klara och Jakobs förs.).

Borgström, A. G. S., justitieråd. (Allm. v.)
Magnusson, A. E., byggmästare. (Allm. v.)
Lindqvist, F. L., snickare. (Arb.)
Folcker, J. F., löjtnant, ombudsman. (Allm. v.)
Bratt, I., med. lic., direktör. (Fris.)
Tigerschiöld, H. E., kansliråd. (Allm. v.)
Örne, A. E., redaktör. (Arb.)
Falk, H. A., handlande. (Allm. v.)
Liljensköld, J., poliskonstapel. (Allm. v.)

¹⁾ Beteckningen »Allm. v.» anger, att vederbörande är invald på »allm. valmansförbundets» lista, beteckningen »Fris.» på »de frisinnades» lista och beteckningen »Arb.» på »arbetarpartiets» lista.

Sf

För fjärde valkretsen

(äldre indelningen, omfattande Adolf Fredriks, Matteus och Gustav Vasa förs.).

Almström, O. H., disponent. (Allm. v.)
 Stockman, G., bankdirektör. (Allm. v.)
 Magnusson, G. G., bankdirektör. (Arb.)
 Wellin, Bertha, sjuksköterska. (Allm. v.)
 Ljunggren, Aug., direktör. (Fris.)
 Lundström, C. J., ingenjör. (Allm. v.)
 Wahl, G. A., montör. (Arb.)
 Malm, C. G., sekreterare. (Allm. v.)
 Rosenius, P., handlande. (Allm. v.)
 Löfgren, A., sekreterare. (Arb.)

För femte valkretsen

(äldre indelningen, omfattande Engelbrekts, Hedvig Eleonora, Oscars och Johannes förs.).

Welin, K. G. A., trafikdirektör. (Allm. v.)
 Mårtensson, M., fanjunkare. (Allm. v.)
 Stendahl, S., grosshandlare. (Allm. v.)
 Ringholm, K. E., direktör. (Allm. v.)
 Lindhagen, C. A., borgmästare. (Arb.)
 Quint, Stina, redaktör. (Allm. v.)
 Lamm, H. F., grosshandlare. (Fris.)
 Wallenberg, J. O., kapten, direktör. (Allm. v.)
 Bagge, G. A., fil. lic., redaktör. (Allm. v.)
 Lind, G. H., trädgårdsdirektör. (Allm. v.)
 Bergman, A. R., arkitekt. (Allm. v.)
 Larsson, O. E., folkskollärare. (Arb.)
 Hjort, C. A., kontorschef. (Allm. v.)

Stadsfullmäktige, valda efter nu gällande valkretsindelning för tiden till den 1 april 1921.

För första valkretsen

(nya indelningen, omfattande Nikolai, Klara, Kungsholms och Bromma förs.).

Lund, C. J., skrädderiidkare. (Allm. v.)
 Tengdahl, K. A., tjänsteman. (Arb.)
 Lilja, S. A. J., hovintendent. (Allm. v.)
 Bergstedt, P., ingenjör. (Allm. v.)
 Warburg, K. J., professor. (Fris.)
 Wickman, C. G. T., partikassör. (Arb.)
 Sjöholm, G. E., grosshandlare. (Allm. v.)
 Berglund, J. E., kassör. (Arb.)
 Nylander, O. E., direktör. (Allm. v.)

För andra valkretsen

(nya indelningen, omfattande Jakobs, Johannes, Engelbrekts förs. samt 10:e roten av Hedvig Eleonora förs.).

Lindmark, C. A., skomakarmästare. (Allm. v.)
 Juhlin-Dannfelt, C. G., vice auditör. (Allm. v.)
 Johnson, A. Ax:son, generalkonsul. (Allm. v.)
 Palmstierna, E. K., frih., riksgäldsfullmäktig. (Arb.)
 Netzel, Laura, fröken. (Allm. v.)
 Vinberg, S. W., överingenjör. (Allm. v.)

von Koch, G. H., redaktör. (Fris.)

Carlson, C. M., direktör. (Allm. v.)

Bernström, P. R., f. d. löjtnant. (Allm. v.)

För tredje valkretsen

(nya indelningen, omfattande Maria och Katarina förs.).

Östberg, J., jur. dr., f. d. kammarrättsråd, ordf. (se ovan). (Allm. v.)
 Karlsson, W. E., modellsnickare. (Arb.)
 Isakson, C. J. A., skeppsbyggeriinspektör. (Allm. v.)
 Cederborg, A., rådmän, vice ordf. (se ovan). (Fris.)
 Skålander, O. A., bryggeriarbetare. (Arb.)
 Dahlberg, A. E., rådmän. (Allm. v.)
 Johansson, Anna S., kassörska. (Arb.)
 Nilsson, F. O. V., bageriidkare. (Allm. v.)
 Jonsson, J. A., andre folkskoleinspektör. (Fris.)
 Linde, N., förtroendemän. (Arb.)
 Hagelquist, K. F. P., sjökaptän. (Allm. v.)
 Elméus, C. K. J., arkitekt. (Allm. v.)

För fjärde valkretsen

(nya indelningen, omfattande Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Matteus förs.).

d'Ailly, G. A. H., byråchef. (Allm. v.)
 Schultz, L. H., direktör. (Allm. v.)
 Nilsson, Fr., bibliotekarie. (Arb.)
 Bendixson, I. O., professor, rektor. (Fris.)
 Liander, M. E., grosshandlare. (Allm. v.)
 Kinmanson, H. S., byrådirektör. (Allm. v.)
 Lange, E., kassör. (Arb.)
 Törnell, f. Weber, Gertrud, fru. (Allm. v.)
 Broomé, f. Lothigius, Emilia A. K., fru. (Fris.)
 Cederlöf, P. A., köpmän. (Allm. v.)

För femte valkretsen

(nya indelningen, omfattande Sofia, Brännkyrka och Oscars förs. samt 11:e roten av Hedvig Eleonora förs.).

Nyström, J. F., lektor. (Allm. v.)
 Eklund, J. L., fabrikör. (Allm. v.)
 Klefbeck, E. A., komminister. (Arb.)
 Roberg, Th., konsul. (Allm. v.)
 Åkerlindh, J. G., direktör. (Allm. v.)
 Lidman, C., överlärare. (Fris.)
 Lagerbjelke, J. G., greve, byråchef. (Allm. v.)
 Björling, J., folkskollärare. (Arb.)
 Herlitz, K. G., vice häradshövding, direktör. (Allm. v.)
 Lovén, S. A., löjtnant, direktör. (Allm. v.)

Sekreterare m. m. Se stadsfullmäktiges och beredningsutskottets expedition, sid. 38.

Stadsfullmäktiges beredningsutskott.

Börshuset, St.; rt. 6568; st. 2829; sessionstid: i allmänhet torsdagar (utom sommarmånaderna).

Beredningsutskottet består utom ordföranden och vice ordföranden hos stadsfullmäktige av tio ledamöter och tio suppleanter, utsedda bland

stadsfullmäktige. Val av samtliga ledamöter och suppleanter i beredningsutskottet skola företagas å första sammanträdet i april månad de år, val av stadsfullmäktige ägt rum. Valet måste ske proportionellt, därest sådant åskas av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Utskottet har att med uppmärksamhet följa förvaltningen av stadens angelägenheter i alla riktningar, till stadsfullmäktige göra framställningar och förslag, som i ett eller annat hänseende härav kunna föranledas, till föredragning bereda alla de ärenden för övrigt, i vilka stadsfullmäktige skola meddela utlåtanden eller beslut, samt å stadsfullmäktiges vägnar företrädesvis övervaka verkställigheten av stadsfullmäktiges beslut. Beredningsutskottet äger att ifrån de under stadsfullmäktige lydande nämnder, avdelningar eller tjänstemän infordra de yttranden och upplysningar, som för ärendenas utredande äro av nöden, ävensom att hos överståthållarämbetet omedelbart göra framställning om upplysningars infordrande från ämbetsmyndigheter. Varje beredningsutskottets utlåtande skall jämte därifrån skiljaktiga, skriftligen avgivna meningar befordras till trycket i förlöpande nummerordning för året (Stockholms stadsfullmäktiges beredningsutskotts utlåtanden och memorial) samt ett exemplar därav överlämnas till envar av stadsfullmäktige. Utskottet äger därjämte att såsom bilagor låta trycka sådana till ärendena hörande handlingar, som utskottet anser vara av den vikt, att innehålllet av desamma bör i dess helhet komma till stadsfullmäktiges kännedom (bihang till Stockholms stadsfullmäktiges beredningsutskotts utlåtanden och memorial). Stadsfullmäktiges beslut i anledning av beredningsutskottets utlåtanden sammanfattas i en kort »uppgift», som särskilt befordras till trycket och vidfogas årets utlåtanden, samt återfinnas för övrigt i fullmäktiges sedan november 1899 även tryckta protokoll (jfr vidare statistiska avd.). Den hos stadsfullmäktige anställde sekreteraren ävensom registratören tjänstgöra i enahanda egenskaper hos beredningsutskottet.

Den 13 sept. 1906 beslöt beredningsutskottet provisoriskt att för ärendenas snabbare utredande fördela sig på två avdelningar, av vilka den ena skulle behandla frågor av huvudsakligen ekonomisk art, den andra övriga ärenden. Någon beslutanderätt tillkommer icke dessa avdelningar, utan skola ärendena prövas och avgöras av utskottet i dess helhet.

Stadsfullmäktiges två senaste val ägde rum den 1 april 1915 och 2 april 1917 med användande av proportionell valmetod; kompletteringsval förrättades den 18 okt. 1915 och 10 jan. 1916.

Reglementen m. m. K. förordningen om kommunaltjänstrelse i Stockholm den 23 maj 1862 §§ 33, 34 och 35 (sådana dessa lyda, § 33

enligt lag den 29 april 1904 och §§ 34 och 35 enligt lag den 13 juni 1913). Stadga ang. proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige, den 13 juni 1913. Arbetsordning för Stockholms stadsfullmäktige och deras beredningsutskott den 1 juni 1904 med ändringar den 16 sept. 1907, 21 nov. 1910 och 29 juni 1914.

Ordförande.

Stadsfullmäktiges ordf.

Vice ordförande.

Stadsfullmäktiges vice ordf.

Ledamöter och suppleanter.

Se nedan.

Avdelningen A.

(för frågor av huvudsakligen ekonomisk art).

Ordförande.

Cederborg, A. (se ovan).

Vice ordförande.

Stendahl, S., grosshandlare.

Ledamöter.

Schultz, L. H., direktör.

Nilsson, Fr., bibliotekarie.

Norén, A. J. N., byggnadsingenjör.

Juhlin-Dannfelt, C. G., vice auditör.

Suppleanter.

Folcker, J. F., löjtnant, ombudsman.

Hultman, G. H., civilingenjör.

Karlsson, W. E., modellsnickare.

Nordgren, F. L., förtroendeman.

Lind, G. H., trädgårdsdirektör.

Avdelningen B.

(för övriga frågor).

Ordförande.

Östberg, J. (se ovan).

Vice ordförande.

Stockman, G., bankdirektör.

Ledamöter.

Palmstierna, E. K., frih., riksgäldsfullmäktig.

Thelander, C. Th. F., ingenjör.

Bagge, G. A., fil. lic., redaktör.

Magnusson, G. G., bankdirektör.

Suppleanter.

Lagerbjelke, J. G., greve, byråchef.

Lund, C. J., skräddarmästare.

von Koch, G. H., redaktör.

Herlitz, K. G., vice häradshövding, direktör.

Larsson, O. E., folkskollärare.

Sekreterare m. m.

Se nedan stadsfullmäktiges och beredningsutskottets expedition.

Sf. Stadsfullmäktiges valkommitté.

I anledning av väckta motioner beslöt stadsfullmäktige den 21 november 1910 att vid varje tjänstgöringsårs första sammanträde utse inom sig en kommitté av nio ledamöter, benämnd valkommitté. Efter ändring den 29 juni 1914 av stadsfullmäktiges arbetsordning (§ 28) åligger det valkommittén, till vilken lika många suppleanter som ledamöter skola väljas, att upprätta och till fullmäktige ingiva förslag till de under det löpande tjänstgöringsåret ävensom vid första sammanträdet det nästföljande tjänstgöringsåret förekommande val med undantag av dels val, som av stadsfullmäktige förrättas vid det sammanträde, då beslut fattats om det uppdrag, valet avser, dels ock val av ordförande och vice ordförande hos fullmäktige samt val till riksdagens första kammare. Valkommittén väljer inom sig en ordförande och en vice ordförande.

Då val, som tillhör kommitténs behandling, skall hos fullmäktige företagas, bör beredningsutskottet i god tid förut härom underrätta kommittén. Valkommitténs förslag jämte skiljaktiga yrkanden, där sådana förekommit, överlämnas till utskottet i form av tryckta valsedlar och må ej åtföljas av annan motivering än redogörelse för inkomna avsägelser. Valsedlarna och dylik redogörelse utdelas till fullmäktige i slutna konvolut, såvitt ske kan samtidigt med utskottets valmemorial.

Senaste val skedde den 2 april 1917 med användande av proportionell valmetod.

Ordförande.

Stendahl, S., grosshandlare.

Vice ordförande.

Wickman, C. G. T., partikassör.

Övriga ledamöter.

Nilsson, F. O. V., bageriädkare.
Folcker, J. F., löjtnant, ombudsman.
Welin, K. G. A., trafikdirektör.
Tengdahl, K. A., tjänsteman.
Cederborg, A., rådman.
Wellin, Bertha, sjuksköterska.
Hallgren, L. G., järnkramhandlare.

Suppleanter.

Lovén, S. A., direktör.
Ringholm, K. E., direktör.
Löfgren, A., sekreterare.
Quint, Stina, redaktör.
Kinmanson, H. S. byrådirektör.
Sandberg, H. K. A., bankkassör.
Bratt, I., direktör.
Vinberg, S. W., överingenjör.
Cederlöf, P. A., köpman.

Av kommittén antagen sekreterare.

Gyllensvärd, G. V., registrator hos stadsfullmäktige.

Stadsfullmäktiges kommitté för utskärnkningssärenden.**Stadsfullmäktiges exp., Börshuset, St.**

Denna kommittés tillsättande föranleddes närmast av en motion, vari hemställdes, att stadsfullmäktige skulle ingå till k. maj:t med begäran om sådan ändring i k. förordningen angående försäljning av vin och öl den 9 juni 1905, att beträffande Stockholm den stadsfullmäktige åliggande skyldigheten att avgiva utlåtande över ansökningar om tillstånd att utskänka vin eller öl kunde överlåtas på en av stadsfullmäktige tillsatt delegation eller på annat sätt ordnas utan att syftet med den nuvarande bestämmelsen i ännu åsidosattes. Stadsfullmäktige, som ej biföll motionen i dess ursprungliga form, beslöt den 25 mars 1907 att utse en kommitté av sju personer med uppdrag att granska och till stadsfullmäktige ingiva yttranden över de under året inkommande ansökningar om tillstånd att härstädes utskänka vin eller öl samt om ombyte av lokal för sådan utskärnkning. För sin verksamhet hava kommittéledamöterna sinsemellan uppdelat staden så, att var och en av dem har sitt särskilda distrikt. Stadsfullmäktige uppdrogo den 7 mars 1910 åt kommittén att likaledes efter granskning avgiva yttrande över till fullmäktige under året remitterade ansökningar av klubbar eller andra föreningar om tillstånd att utskänka brännvin. Vissa principer för dessa utskärnkningssrättigheters meddelande hava fastställts av stadsfullmäktige den 4 mars 1912. — Kommittén, som tillsattes för ett år i sänder, är sålunda egentligen att betrakta som en kommission för vissa löpande ärendens beredning.

Stadsfullmäktige utsågo den 8 jan. 1917, utan användande av proportionellt valsätt, för året nio ledamöter i kommittén.

Ledamöter.

Bratt, I., direktör, stadsfullm.; Falk, H. A., handlande, stadsfullm.; Forsell, J. A. S:son, expeditiönsföreståndare; Hallgren, L. G., järnkramhandlare, stadsfullm.; Lund, C. J., skräderiädkare, stadsfullm. ordf.; Löfgren, A., sekreterare, stadsfullm.; Rosenius, P., handlande, stadsfullm.; Vester, A., sjukkasstjänsteman; Zetterlund, C. R., kontorschef, stadsfullm.

Av kommittén antagen sekreterare.

Schlytern, C. H., e. o. tjänsteman i stadsfullm:s expedition.

Stadsfullmäktiges och beredningsutskottets expedition.

Börshuset, St.; rt. 65 68; st. 28 29; expeditionstid: 11—2.

Expeditionens chef är sekreteraren. Honom åligger att föra protokollen vid fullmäktiges och

beredningsutskottets sammanträden, uppsätta och expediera utlåtanden och beslut, ombesörja brev-
växlingen, upprätta och efter varje kvartals slut
till drätselnämnden avlämna böteslängd¹⁾, bestyrka
riktigheten av protokollsavskrifter, tillhandagå
ordföranden vid föredragningslistans uppsättande,
sörja för att de upptecknade yttrandena bliva
kopierade och talarna tillställda, ombesörja tryck-
ning och korrekturläsning av stadsfullmäktiges
protokoll jämte därtill hörande yttranden även-
som av beredningsutskottets utlåtanden jämte
därtill hörande bilagor, hava inseende över det
sätt, varpå diariet och övriga föreskrivna an-
teckningar föras samt arkivet värddas, och i övrigt
lämna det tjänstebiträde, därom ordföranden eller
utskottet honom anmodar.

Registratorn åligger enligt arbetsordningen
att föra diarium och andra anteckningar, vilka
av fullmäktige eller beredningsutskottet anses
erforderliga, vårda arkivet, besörja utskrifter
av expeditioner, biträda vid kollationering och
korrekturläsning samt i övrigt lämna det tjänste-
biträde, därom ordföranden, utskottet eller sekre-
teraren honom anmodar.

Instruktion. Arbetsordning för Stockholms
stadsfullmäktige och deras beredningsutskott den
1 juni 1904 med ändringar den 16 sept. 1907,
21 nov. 1910 och 29 juni 1914.

Stat år 1917. Utgifter: 130,310 kr.

Sekreterare (0).

Barthelson, C. G.; rt. 65 68; st. 29 30; mot-
tagningstid: 11—12.

Registrator (12).

Gyllensvärd, G. V.; rt. 40 92; st. 11 14.

Stenografer.

Anslag 12,000 kr.)

Cronvall, P. A. (förste stenograf); Widegren, P. G.;
Schött, C. F. L.; Junker, S. G., Lindström, E. G.

E. o. tjänstemän.

(Anslag 6,000 kr.)

Schlytern, C. H.; Hildebrand, E. (sekreterare hos
beredningsutskottets avd. B.).

Skrivbiträde (4).

Jacobsson, Elsa.

Förste vaktmästare (6).

Karlsson, E. A.

Vaktmästare (4).

Sandahl, F. G. W.; Johansson, J. V.

¹⁾ För stadsfullmäktigs förfallolösa bortovaro
från fullmäktiges sammanträden (2 kr. varje
gång, eventuellt 4 kr., om sammanträdet på grund
av fåtaligt besök måst inställas eller upplösas).

Sammanslutningar bland stadsfullmäk- Sf.

Stadsfullmäktiges diskussions- klubb.

(S. D. K.)

Denna klubb, ehuru icke en officiell institu-
tion, har dock ansetts böra här omnämnas med
några ord. Klubben, vars stadgar antogs den
28 mars 1891, har till ändamål att sammanföra
ledamöter av stadsfullmäktige till ömsesidigt tanke-
utbyte samt att medels diskussioner rörande kom-
munala frågor utreda och skärskåda dessa från
olika synpunkter, särskilt till gagn och ledning
för de stadsfullmäktige, vilka icke äro leda-
möter av utskott eller nämnder. Klubbens
angelägenheter handhavas av tre förtroendemän:
ordförande, vice ordförande och sekreterare (till-
lika skattmästare).

Ordförande.

Vakant.

Vice ordförande.

Romare, P. B., direktör.

Sekreterare.

Nilsson, Fr., bibliotekarie.

Nyval för arbetsåret 1917/18 torde ske i
slutet av april.

Stadsfullmäktiges moderata grupp.

Gruppens medlemsantal är 62.

Styrelse.

d'Ailly, G. A. H., byråchef, sekr.; Nyström,
J. F., lektor, ordf.; Romare, P. B., direktör,
kassaförv.; Stendahl, S., grosshandlare; We-
lin, K. G. A., trafikdirektör, vice ordf.

Medlemmar.

d'Ailly, G. A. H., byråchef (se ovan); Almström, O. H.,
disponent; Andrén, J. C., specierhandlare; Axel-
son, H. A., direktör; Bagge, G. A., redaktör; Berg-
man, A. R., arkitekt; Bergstedt, P., ingenjör;
Bernström, P. R., f. d. löjtnant; Borgström,
A. G. S., justitieråd; Carlson, C. M., direktör;
Cederlöf, P. A., köpman; Dahlberg, A. E.,
rådman; Eklund, J. L., fabrikör; Elméus, C.
K. J., arkitekt; Falk, H. A., handlande; Folcker,
J. F., löjtnant, ombudsman; Hagelquist, K. F. P.,
sjökapten; Hallgren, L. G., järnkramhandlare;
Herlitz, K. G., vice häradshövding, direktör;
Hjort, C. A., kontorschef; Hultman, G. H.,
ingenjör; Isakson, C. J. A., skeppshygge-
inspektör; Johnson, A. Ax:son, generalkonsul;
Juhlin-Dannfelt, C. G., vice auditör; Kinnanson,
H. S., byrådirektör; Lagerbjelke, J. G., greve,
byråchef; Liander, M. E., grosshandlare; Lilja,
S. A. J., hovintendent; Liljensköld, J., polis-
konstapel; Lind, G. H., trädgårdsdirektör; Lind-

Sf.

mark, C. A., skomakarmästare; **Lovén**, S. A., löjtnant, direktör; **Lund**, C. J., skrädderiidkare; **Lundström**, C. J., ingenjör; **Magnusson**, A. E., byggmästare; **Malm**, C. G., sekreterare; **Mårtensson**, M., fanjunkare; **Netzel**, Laura, fröken; **Nilsson**, F. O. V., bageriidkare; **Norén**, A. J. N., byggnadsingenjör; **Nylander**, O. E., direktör; **Nyström**, J. F., lektor (se ovan); **Quint**, Stina, redaktör; **Ringholm**, K. E., direktör; **Roberg**, Th., konsul; **Romare**, P. B., direktör (se ovan); **Rosenius**, P., handlande; **Schultz**, L. H., direktör; **Sjöholm**, G. E., grosshandlare; **Stendahl**, S., grosshandlare (se ovan); **Stockman**, G., bankdirektör; **Söderberg**, N. E., handels-trädgårdsmästare; **Tigerschiöld**, H. E., kansli-råd; **Törnell**, f. Weber, Gertrud, fru; **Wallenberg**, J. O., kapten, direktör; **Wassén**, C., disponent; **Wellin**, K. G. A., trafikdirektör (se ovan); **Wellin**, Bertha, sjuksköterska; **Vinberg**, S. W., överingenjör; **Zetterlund**, C. R., kontorschef; **Åkerlindh**, J. G., direktör; **Östberg**, J., f. d. kammarråtsråd.

Stadsfullmäktiges frisinnade grupp.

Gruppens medlemsantal är 12.

Styrelse.

(Nytt val sker i slutet av april.)

Bendixson, I. O., professor, vice ordf.; **Broomé**, f. Lothigius, Emilia A. K., fru; **Cederborg**, A., rådman, ordf.; **Forssberg**, E. V., kamrerare, sekr. och kassaförv.; **Thelander**, C. Th. F., ingenjör.

Medlemmar.

Bendixson, I. O., professor (se ovan); **Bratt**, I., direktör; **Broomé**, f. Lothigius, Emilia, A. K., fru (se ovan); **Cederborg**, A., rådman (se ovan); **Forssberg**, E. V., kamrerare (se ovan); **Jonsson**, J. A., andre folkskoleinspektör; **von Koch**, G. H., redaktör; **Lamm**, H. F., grosshandlare; **Lidman**, C., överlärare; **Ljunggren**, Aug., direktör; **Thelander**, C. Th. F., ingenjör (se ovan); **Warburg**, K. J., professor.

Arbetarepartiets stadsfullmäktige-grupp.

Gruppens medlemsantal är 26.

Styrelse.

Karlsson, W. E., modellsnickare, sekr.; **Magnusson**, G. G., bankdirektör, ordf.; **Nordgren**, F.

L., förtroendeman, kassör; **Ström**, O. F., förlagschef, vice sekr.; **Tengdahl**, K. A., tjänsteman, vice ordf.

Medlemmar.

Andersson, P., folkskollärare; **Berglund**, J. E., kassör; **Björling**, J., folkskollärare; **Johansson**, Anna S., kassörska; **Karlmark**, A., korskärare; **Karlsson**, W. E., modellsnickare (se ovan); **Klefbeck**, E. A., komminister; **Lange**, E., kassör; **Larsson**, O. E., folkskollärare; **Lindbergh**, N. E., tenngjutare; **Linde**, N. P., förtroendeman; **Lindhagen**, C. A., borgmästare; **Lindqvist**, F. L., snickare; **Löfgren**, A., sekreterare; **Magnusson**, G. G., bankdirektör (se ovan); **Nilsson**, Fr., bibliotekarie; **Nordgren**, F. L., förtroendeman (se ovan); **Palmstierna**, E. K., frih., riksgäldsfullmäktig; **Sandberg**, H. K. A., bankkassör; **Simonson**, S. A., ekonomichef; **Skålander**, O. A., bryggeriarbetare; **Ström**, O. F., förlagschef (se ovan); **Tengdahl**, K. A., tjänsteman (se ovan); **Wahl**, G. A., montör; **Wickman**, C. G. T., partikassör; **Örne**, A. E., redaktör.

Stadsfullmäktiges nykterhets-grupp.

Gruppens medlemsantal är 22.

Styrelse.

(Nytt val sker i slutet av april.)

von Koch, G. H., redaktör, ordf., **Lindqvist**, F. L., snickare; **Nilsson**, Fr., bibliotekarie, sekr.; **Norén**, A. J. N., byggnadsingenjör, kassaförv.

Medlemmar.

Berglund, J. E., kassör; **Björling**, J., folkskollärare; **Bratt**, I., direktör; **Broomé**, f. Lothigius, Emilia A. K., fru; **Forssberg**, E. V., kamrerare; **Jonsson**, J. A., andre folkskoleinspektör; **Karlsson**, W. E., modellsnickare; **Klefbeck**, E. A., komminister; **von Koch**, G. H., redaktör (se ovan); **Lidman**, C., överlärare; **Lindhagen**, C. A., borgmästare; **Lindqvist**, F. L., snickare (se ovan); **Ljunggren**, Aug., direktör; **Nilsson**, Fr., bibliotekarie (se ovan); **Nordgren**, F. L., förtroendeman; **Norén**, A. J. N., byggnadsingenjör (se ovan); **Palmstierna**, E. K., frih., riksgäldsfullmäktig; **Stockman**, G., bankdirektör; **Ström**, O. F., förlagschef; **Tengdahl**, K. A., tjänsteman; **Warburg**, K. J., professor; **Örne**, A. E., redaktör.

Stockholms stads drätselnämnd

och i samband därmed stående institutioner.

Drätselnämnden.

Stora Nygatan 2 B, St.; rt. 16474; st. 2900. Första avdelningen sammanträder vanligen varje (sommaren: varannan) tisdag; andra avdelningen vanligen varje (sommaren: varannan) onsdag.

Då Stockholm erhöll sin nya kommunalförordning år 1862 sammanfördes stadens egentliga drätselväsende under drätselnämnden, som ursprungligen, oavsett pleniären, arbetade på tre avdelningar, av vilka den första handlade det egentliga drätselväsendet, eller alla de bestyr, vilka icke uppdragits åt de övriga avdelningarna, den andra frågor rörande inkvartering, brandvaks- och båtsmanshåll samt militärkompaniet och den tredje ärenden, som rörde gatuläggning, lyshållning och vattenledning. Ordet skulle föras av överståthållaren, då han var tillstädes. Alla framställningar från avdelningarna till stadsfullmäktige eller annan myndighet måste gå genom nämnden in pleno. Nämnden sammanträdde första gången den 1 april 1864. Sedan ett av stadsfullmäktige godkänt förslag att sammanföra all stadens kommunalförvaltning under en enda, på avdelningar arbetande nämnd, ogillats av kungl. maj:t, erhöll nämnden i stället den 14 december 1883 ny instruktion. Enligt denna inskränktes avdelningarna till två, valda omedelbart av stadsfullmäktige för två kalenderår. Med bibehållande av överståthållarens rätt att föra ordet, då han var tillstädes,ingo nämnden och avdelningarna rätt att utse sina ordförande i stället för vice ordförande. Genom k. kungörelsen den 12 oktober 1894 gjordes i nämndens instruktion den ändring, att ärenden rörande stadens renhållning överflyttades från första till andra avdelningen.

Drätselnämnden vårdar och förvaltar all egendom, som tillhör staden samfällt och icke är ställd under annan stadsmyndighets förvaltning. Nämnden uppbär, förvaltar och redovisar i föreskriven ordning de inkomster, vilka inflyta av allmänna rörelsen eller inkomstgivande rättigheter eller beredas genom uttaxering eller annorledes; tillser, att stadens rätt i dessa avseenden behörigen iakttages, samt bestrider de utgifter, vilka erfordras för stadens allmänna behov i här nedan uppgivna avseenden och blivit bestämda i den ordning, som föreskrives i k. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm. Nämnden utövar med de i § 4 i instruktionen omförmälda undantag sin verksamhet på

två avdelningar. Vardera avdelningen består av tio ledamöter med fem suppleanter.

Första avdelningen handhaver stadens penningförvaltning samt handlägger alla andra ärenden, som icke, enligt vad här nedan sägs, tillkomma andra avdelningen.

Andra avdelningen handlägger frågor om hus- och brobyggnader, gatuläggning, trumbyggnad, avträdes- och gaturen hållning, gatubelysning, plantering, avloppstrummors rengöring samt vattenledning, utom vad angår vattenavgifternas debitering och uppbörd, som sker genom kammarkontoret.

Nämnden äger att samfällt besvara remiss eller behandla annat ärende, som uttryckligen blivit hänskjutet till hela nämnden, vare sig av överståthållarämbetet, stadsfullmäktige, beredningsutskottet eller någon nämndens avdelning; att avgöra mellan avdelningarna uppkommen fråga, till vilkenderas behandling ett ärende rätteligen hör, samt att förordna till tjänster, som äro för hela nämnden gemensamma. I övrigt förordnar varje avdelning sina underlydande tjänstemän. Genom val utse nämnden och dess avdelningar inom sig ordförande för varje tjänstgöringsår, vilket börjar den 1 januari. Avdelningarna äga att, på sätt dem synes lämpligast, mellan sina ledamöter fördela den närmare tillsyn och kontroll å förvaltningen i alla dess delar, avdelningarna åligga. (Se nedan angående vissa delegerade.)

Stadsfullmäktiges prövning underställas de beslut, som angå: försäljning, pantförskrivning eller utbyte av staden tillhörig fastighet så ock överenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, staden äger till sådan fastighet; friköp av ofria eller stadens tomt, för såvitt det icke gäller mindre gaturätning; inköp av fastighet; verkställande av större byggnadsarbeten och andra företag för stadens räkning, då kostnaden därför icke kan bestridas med de till sådana ändamål för året bestämda anslag; nya eller förhöjda avgifter å allmänna rörelsen för begagnande av de platser, som blivit åt densamma anvisade eller av sådana inrättningar, som äro gjorda för dess betjänande; upptagande av lån på längre återbetalningstid eller större belopp än att det kan betäckas med de för året påräknade inkomster; avskrivning ur räkenskaperna av någon stadens fordran, sedan vederbörande revisorer yttrat sig däröver.

Revision av nämndens räkenskaper och förvaltning sker genom fem av stadsfullmäktige utsedda revisorer.

Dn. *Instruktioner m. m.* K. instruktionen för Stockholms stads drättselnämnd den 14 dec. 1883, med ändringar genom k. kungörelserna den 10 maj 1889, den 3 mars 1893, den 12 okt. 1894, den 16 okt. 1896 och den 12 maj 1908.

Stat år 1917. Nämnden in pleno: utgifter 775,300 kr., inkomster 20,200 kr. Första avdelningen: utgifter 31,809,400 kr., inkomster 22,474,500 kr., varav avdelningens överskott 2,315,438:75 kr. Andra avdelningen: utgifter 8,809,900 kr., inkomster 3,598,600 kr., varav avdelningens överskott 9,883:84 kr. *Anm.* Å första avdelningens stat upptages en mängd kommunala institutioner, vilka ej sortera under nämnden.

Drättselnämndens ledamöter.

Ordförande.

Borgström, A. G. S., justitieråd, stadsfullm. (se nedan).

Övriga ledamöter

(se nedan under de båda avdelningarna).

Drättselnämndens första avdelning.

Ordförande.

***Lamm, H. F.,** grosshandlare, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Axelson, H. A., direktör, stadsfullm.
***Berglund, J. E.,** kassör, stadsfullm.
Borgström, A. G. S. (se ovan).
***Lidman, C.,** överlärare, stadsfullm.
***Lindmark, C. A.,** skomakarmästare, stadsfullm.
***Romare, P. B.,** direktör, stadsfullm.
Welin, K. G. A., trafikdirektör, stadsfullm.
Wickman, C. G. T., partikassör, stadsfullm.
Österlöf, O., byggmästare.

Suppleanter.

Jonsson, J. A., andre folkskoleinspektör, stadsfullm.
Magnusson, G. G., bankdirektör, stadsfullm.
***Norén, A. J. N.,** byggnadsingenjör, stadsfullm.
Schultz, L. H., direktör, stadsfullm.
***Stockman, G.,** bankdirektör, stadsfullm.

Drättselnämndens andra avdelning.

Ordförande.

Dahlberg, A. E., rådman, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Hjortzberg, E. G., kapten, direktör.
***Hultman, G. H.,** civilingenjör, stadsfullm.
Karlsson, W. E., modellsnickare, stadsfullm.
***Lagerholm, O. W.,** fil. lic., f. d. fabriksidkare.
***Lange, E.,** kassör, stadsfullm.

Lindqvist, E. V., ingenjör.
Magnusson, A. E., byggmästare, stadsfullm.
***Nycander, O. J. T.,** direktör.
***Olin, A. R.,** direktör.

Suppleanter.

Forssberg, E. V., kamrerare, stadsfullm.
Hallgren, L. G., järnkramhandlare, stadsfullm.
***Lind, G. H.,** trädgårdsdirektör, stadsfullm.
***Weidenhaijn, P. A.,** banktjänsteman.
***Wickberg, Th. W.,** tulltjänsteman.

Drättselnämndens revisorer.

(Utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1916 års förvaltning.)

d'Ailly, G. A. H., byråchef, stadsfullm.
Broomé, f. Lothigius, Emilia A. K., fru, stadsfullm.
Eklund, J. L., fabrikör, stadsfullm.
Lovén, S. A., direktör, stadsfullm.
Örne, A. E., redaktör, stadsfullm.

Drättselnämndens delegerade.

Drättselnämnden äger, såsom ovan nämnts, på sätt nämnden lämpligast synes, mellan sina ledamöter fördela den närmare tillsyn och kontroll å förvaltningen i alla dess delar, som åligger nämnden. De härför valda delegerade utses dels av nämnden in pleno, dels av de skilda avdelningarna.

Delegerade för stadens arkiv.

(Utsedda av drättselnämnden in pleno.)

Borgström, A. G. S. justitieråd, stadsfullm.;
Lagerholm, O. W., fil. lic., f. d. fabriksidkare.

Kassainspektörer.

(Utsedda av drättselnämndens första avd.)

Berglund, J. E., kassör, stadsfullm.; **Lindmark, C. A.,** skomakarmästare, stadsfullm.

Utgiftsgranskare.

(Utsedda av drättselnämndens andra avd.)

Lindqvist, E. V., ingenjör; **Lange, E.,** kassör, stadsfullm.

Inspektörer över stadsingenjörskontoret.

(Utsedda av drättselnämndens första avd.; byggnadsnämnden utser även en delegerad, se sid. 122).

Romare, P. B., direktör, stadsfullm.; **Österlöf, O.,** byggmästare.

Hyresdelegerade.

(Utsedda av drättselnämndens första avd.)

Lidman, C., överlärare, stadsfullm.; **Österlöf, O.,** byggmästare.

Renhållningsdelegerade.

(Utsedda av drätselnämndens *andra* avd.)

Lagerholm, O. W., fil. lic., f. d. fabriksidkare;
Nycander, O. J. T., direktör.

Belysningsdelegerade.

(Utsedda av drätselnämndens *andra* avd.)

Hjortzberg, E. G., direktör; Nycander, O. J. T.,
direktör.

Delegerade för byggnadskontorets olika avdelningar.

(Utsedda av drätselnämndens *andra* avd.)

Arkitekturavdelningen.

Magnusson, A. E., byggmästare, stadsfullm.;
Lindqvist, E. V., ingenjör (suppl.).

Gatuavdelningen.

Lindqvist, E. V., ingenjör; Nycander, O. J. T.,
direktör (suppl.).

Vattenledningsavdelningen.

Nycander, O. J. T., direktör; Lange, E., kassör,
stadsfullm. (suppl.).

Parkavdelningen.

Lagerholm, O. W., fil. lic., f. d. fabriksidkare;
Lindqvist, E. V., ingenjör (suppl.).

Förrådsavdelningen.

Hjortzberg, E. G., direktör; Olin, A. R., direk-
tör (suppl.).

Delegerade för granskning av ansök- ningar om understöd.

(Utsedda av drätselnämndens *andra* avd.)

Lagerholm, O. W., fil. lic., f. d. fabriksidkare;
Lindqvist, E. V., ingenjör.

Inspektör över folkbiblioteken.

(Utsedd av drätselnämndens *första* avd.)

Grönblad, C. A., bibliotekarie.

Drätselnämndens kansli och expedition.

*Stora Nygatan 2 B, 1 tr., St.; rt. 16474;
st. 2900; expeditionstid: 10—3.*

De olika avdelningarna av drätselnämnden hade till en början sina särskilda kanslier; fr. o. m. år 1877 fingo avdelningarna emellertid ett gemensamt kansli. Kansliet förestås av sekreteraren. Honom åligger bl. a.: att till föredragning bereda samt föredraga de till drätselnämndens handläggning hörande ärenden, evad de skola behandlas i plenum eller på avdelningar; att föra protokoll så väl vid samfällda nämndens som avdelningarnas sammanträden; att uppsätta be-

slutade skrivelser och utlåtanden m. m. Notarien åligger: att biträda sekreteraren samt att, då sekreteraren är av förfall hindrad, fullgöra sekreterarens åligganden m. m. Registratören, som därjämte är kanslist, åligger: att föra diariet och andra anteckningar, vilka av drätselnämnden anses erforderliga, vårda arkivet, besörja utskriffter och expeditioner m. m.

Instruktion. Drätselnämndens instruktion för Stockholms stads drätselnämnds kansli den 29 nov. 1876, med ändringar den 7 aug. 1889 och den 30 maj 1895.

Sekreterare (17).

Folin, C. A.; st. 2020; mottagningstid: 1—2.

Notarie

(3,000 kr. jämte 2 ålderstillägg å 500 kr.,
å äldre övergångsstat).

Söderling, A. G. M.

Registrator

(3,500 kr. jämte 2 ålderstillägg å 500 kr.).
Östberg, H.

Kvinnligt skrivbiträde (4).

Tunell, Signe E. M.

Vaktmästare (4).

Ekström, J. V. T.

Dessutom ett vaktmästarbiträde (1).

Drätselnämndens (stadens) ombuds- mans expedition.

*Stora Nygatan 2 B, 2 tr., St.; rt. 7922;
st. 1189; expeditionstid: 1,30—3.*

Ombudsmannen åligger bl. a.: att bevaka och föra drätselnämndens (stadens) talan inför domstolar, exekutionssäten samt andra myndigheter; att uppsätta förslag till kontrakt; att besörja förnyande av de inteckningar, som tillhöra de under nämndens vård stående kassor och fonder, samt indrivande av deras förfallna kapital- och räntefordringar; att deltaga i anbefallda inventeringar; samt att jämväl i övrigt iakttaga allt, vad för bevarande av drätselnämndens rätt erfordras.

Instruktion. Drätselnämndens instruktion för Stockholms stads drätselnämnds kansli den 29 nov. 1876.

Stadens ombudsman (0).

Johansson, J. E. (förordn. t. o. m. $\frac{1}{2}$ 1927);
träffas säkrast 1,30—3.

Amanuens

(3,000 kr.; ej å stat).

Körner, G. A.

Vaktmästare (4).

Wisborg, S. G. (se nedan kammarkontoret).

Dn.

Dn. Drätselnämndens kammarkontor.

Stora Nygatan 2 A och B, n. b., 1 och 2 tr., St.; rt. 164 74; st. 29 00; expeditionstid: 10—2,30.

De olika avdelningarna av drätselnämnden hade till en början sina särskilda räkenskapskontor (kammarkontor) och särskilda kassor. Fr. o. m. år 1880 sammanslogs dessa till ett enda, drätselnämndens kammarkontor.

Stadskamreraren är chef för kammarkontoret. Honom åligger huvudsakligen: att i behörig ordning och säkert förvar hålla drätselnämndens räkenskaper och övriga handlingar, som med räkenskaperna hava sammanhang; att jämte de av drätselnämnden utsedda kassainspektörer emottaga och i kassavalv förvara de värdepapper och säkerhetshandlingar, som äro under drätselnämndens vård och förvaltning; att vaka över att drätselnämndens inkomster i rätt tid inflyta; att till stadskassören avlämna uppbördslängder för hyror, tomtören och hundskatt, vattenavgifter och designationslösen med tillhörande, på förhand utskrivna kvitenser; att utlämna övriga uppbördslängder; att föra bok över beräknade inkomster och utgifter under närmast kommande månader; att vid drätselnämndens avdelningars sammanträden avgiva kassarapport och föreslå till utbetalning de belopp, vilka böra av stadens medel utgå; att sedan redogörelser och räkningar för året från stadens uppbördsmän och andra redovisningsskyldiga tjänstemän inkommit och av stadsrevisorn granskats, låta upprätta och avsluta drätselnämndens räkenskaper, vilka senast den 30 april varje år böra till nämnden ingivas; att närvara vid drätselnämndens och dess avdelningars sammanträden. Dessutom åligger honom att verkställa utredningar och avgiva utlåtanden över till kammarkontoret remitterade ärenden. För fullgörande av de skyldigheter, som genom denna instruktion åligger stadskamreraren, äger han att påkalla biträde av kamreraren ävensom av samtliga här nedan under kammarkontoret upptagna tjänstemän och biträden.

Stadskassören förestår den avdelning, som vanligen benämnes stadens kassakontor; stadskassörens har att föra drätselnämndens räkenskaper; angående hyreskontrollanten se nedan under »förvaltningen av stadens fastigheter» (hyreskontoret, sid. 48).

Instruktion. Drätselnämndens instruktion för Stockholms stads drätselnämnds kammarkontor den 3 nov. 1880.

Stadskamrerare (0).

Vakant; *tf. Malm, P. L.*, kamrerare (se nedan); mottagningstid: 1—3; rt. 164 75; st. 10 35.

Kamrerare (15).

Malm, P. L., tjl., tf. stadskamrerare (se ovan); *tjf. Holmberg, K. E.*, stadskassörsbiträde (se nedan); rt. 78 13; st. 26 17.

Särskilt biträde åt stadskamreraren.

(Arvode för år 1917: 8,000 kr.)

Nordwall, B. I. S., kamrerare vid renhållningsverket; rt. 164 73; st. 27 44.

Stadskassör

(6,500 kr. jämte 2 ålderstillägg å 500 kr.).

Vakant; *tf. Huss, J. A.*, hyreskontrollant (se nedan); rt. 20 89; st. 20 02.

Stadskassörsbiträde

(13, nuv. innehavaren kvarstår å övergångsstat).

Holmberg, K. E., tjl., tf. kamrerare (se ovan); *tjf. Billing, J. M. A.*, bokhållare (se nedan); mottagningstid: 10—12; rt. 164 73; st. 20 08.

Hyreskontrollant (14)

Huss, J. A., tjl., tf. stadskassör (se ovan); *tjf. Starck, P. O.*, aktuarie (se nedan, se även stadens fastigheter sid. 48); mottagningstid: 1—3; rt. 50 66; st. 10 60.

Bokhållare för debitering av vatten- och renhållningsavgifter

(4,000 kr. jämte 2 ålderstillägg å 500 kr.).

Vakant; *tf. Ekebohm, N. K. K.*, bokhållare vid byggnadskontoret; rt. 68 99; st. 25 11.

Bokhållare (12).

Vimmerstedt, K. A. R. (bokhållare och biträdande kassör); *Starck, P. O.* (tillika aktuarie), tjl., tf. hyreskontrollant (se ovan och under hyreskontoret), *tjf. Brodin, N. A.*, kontorsskrivare vid revisionskontoret; *Lind, J. T.*; *Billing, J. M. A.*, tjl., tf. stadskassörsbiträde (se ovan), *tjf. Ruus, R. A.*, kontorsskrivare vid revisionskontoret; *Palm, G. E.*; *Svensson, S. A.*; *Malmros, N.*, rt. 164 72, st. 25 95; *Erikson, T. K. I.*

Kontorsskrivare (9).

Marcks von Württemberg, C. A. H., frih.; *af Donner, G. A. J.* (kontorsskrivare och biträdande kassör); *Andersson, A. O. W.*, tjl., tf. bokhållare vid byggnadskontoret, *tjf. Arhén, N. G.*, kontorsbiträde (se nedan); *Erdmann, F. D.*; *Bohman, A. G.*, rt. 164 72; *Arvidson, H. A.*; *Georgii, N. H.*

Kontorsbiträden (7).

Peterson, M. P., tjl., tf. saluhallsinspektör; *Arhén, N. G.*, tjl., tf. kontorsskrivare (se ovan); *Ramberg, C. G.*; *Wallenberg, K. A.*; *Lind, A. E.*; *Gustafson, J. A. T.*, tjl., kamrerarebiträde hos livsmedelsnämnden; *Mattsson, V. H.*, tjl., kamrerare hos livsmedelsnämnden; *Brobeck, E. U.*; *Johnson, A. V.*; *Hellsten, E. H.*; *Östberg, K. E. C.*, tjl., extra bokhållare vid

byggnadskontorets förrådsavd.; **Lindqvist, F. P.**; **Ekwall, N. A.**; **Öberg, S. A.**; **Anstrin, H.**; **Öberg, G. A.**; **Hallberg, Dagmar A.**; *tfj.*: **Smedin, C. A.**; **Anderberg, G. H. A.**; **Backlund, G. E.**; **Hagström, E. J. H.**, extra biträden (se nedan); **Rignér, A. E. M. (Greta)**, kontorsbiträde (se nedan).

Kontorsbiträden (5).

Högberg, Karin; **Oterdahl, Hilma O.**; **Rignér, A. E. M. (Greta)**, tjl., tf. kontorsbiträde (se ovan); *tfj.* **Svinhufvud, f. Schauman, Elsa M.**, skrivbiträde (se nedan); **Jacobsson, Märta**; **Pyk, Inez**; **Lindahl, Hulda A.**

Skrivbiträden (4).

Svinhufvud, f. Schauman, Elsa M., tjl., tf. kontorsbiträde (se ovan); *tfj.* **Westerberg, Olga M. E.**; **Ljungdahl, Tyra G. I.**; **Ericsson, f. Sjöberg, Hildur K. C.**

Extra biträden

(1,200—1,800 kr.).

Sundmark, N. W. A., tjl., tjänsteman hos fördelingsnämnden; **Smedin, C. A.**, tjl., **Anderberg, G. H. A.**, **Backlund, G. E.**, **Hagström, E. J. H.**; **Larsson, Astrid S.**; **Ericsson, G. E. H.**; **Westerberg, Olga M. E.**, tf. skrivbiträde (se ovan); **Hallberg, Birgit M. H.**; **Kamph, Inez K.**; **Westerlund, Ebba M. Z.**; **Strandberg, Paula H.**; **Rignér, Valborg M.**; **Wahlberg, Greta.**

Förutv. tjänst innehavare i Brännkyrka.

(Exspektanslön 2,500 kr.)

Öquist, M. V. (f. d. bokhållare å kommunalkontoret).

Förste vaktmästare

(6, nuv. innehavaren kvarstår å övergångsstat). **Winberg, K. A.**

Vaktmästare (4).

Petterson, A. R.; **Öberg, C. N.**; **Kjellmodin, B. O.**; **Wisborg, S. G.**; **Söderkvist, T. V. A.**; **Hofberg, K. L. E.**

Dessutom två port- och nattvakter.

Stockholms stads revisionskontor.

Stora Nygatan 2 B, 3 tr., St.; st. 11 99; expeditionstid: 10—2,30.

Hos drätselnämndens första avdelning fanns tidigare anställd en stadsrevisor, vilkens befogenhet och arbetsområde successivt utvidgades. År 1893 uppfördes å stat ett särskilt revisionskontor. Detta kontor skall verkställa granskning av samtliga räkenskaper rörande kommunalförvaltningen i Stockholm, i avseende å vilka ej

annorledes är förordnat, och skall vid granskningen tillses, att, i vad därav beror, stadens rätt och bästa behörigen iakttages, ägande stadsrevisorn att från vederbörande myndigheter infordra de handlingar och uppgifter, som för arbetets verkställande finnas nödiga. Å revisionskontoret skola finnas anställda en stadsrevisor, som är chef för kontoret, fyra revisorer, fyra kontorsskrivare, åtta kontorsbiträden samt nödigt antal e. o. biträden. Stadsrevisorn, revisorerna, kontorsskrivarerna och kontorsbiträdena tillsätts och entledigas av drätselnämnden, som jämväl på stadsrevisorns förslag antager och avskedar övriga biträden å revisionskontoret.

Instruktion. Stadsfullmäktiges instruktion för Stockholms stads revisionskontor den 16 maj 1893.

Avlöning. Utom de ordinarie avlöningsförmånerna (se nedan) åtnjuta: stadsrevisor anmärkningsarvode 15 eller 25 %, revisor, kontorsskrivare och kontorsbiträde anmärkningsarvode 10 %.

Stadsrevisor (15).

Hesselgren, A. V.; mottagningstid: 10—12.

Revisorer (12).

Barkman, E. V.; **Mathson, M. K. R. G.**; **Törnblom, R. L.**; **Sylvan, C. O.**

Kontorsskrivare (9).

Brodin, N. A., tjl., tf. bokhållare å kammarkontoret, *tfj.* **Lindberg, A. E.**, kontorsbiträde å byggnadskontoret; **Ruus, R. A.**, tjl., tf. bokhållare å kammarkontoret, *tfj.* **Runnqvist, Hj. F.**, kontorsbiträde (se nedan); **Lilliehöök, H. A.**; **Hedenstierna, C. A. O. H.**

Kontorsbiträden (7).

Öström, G. F. H., tjl., tf. rotelman, *tfj.* **Persson, M. B.**, e. o. kontorsbiträde (se nedan); **Runnqvist, Hj. F.**, tf. kontorsskrivare (se ovan), *tfj.* **Folkesson, G.**, e. o. kontorsbiträde (se nedan); **von Krusenstjerna, C. G. A.**; **Andersson, E. V.**; **Haglund, I. E.**; **Bernhoff, B. O.**

Kontorsbiträden (5).

Piehl, H. M. (Mia); **Schöldström, H. N. (Greta)**.

E. o. kontorsbiträden

(900—1,800 kr.).

Persson, M. B., tf. kontorsbiträde (se ovan); **Sylvander, Signe A.**; **Folkesson, G.**, tf. kontorsbiträde (se ovan); **Stjerna, E.**

Förutv. tjänst innehavare i Bromma.

(Exspektanslön 3,000 kr.)

Larsson, L. H., f. d. kommunalkamrerare.

Dn.

Stadsingenjörskontoret.

Stora Nygatan 2 A, 2 tr., St.; rt. 164 70; st. 25 60; expeditionstid: 10—2.

Å magistratens stat fanns tidigare uppförd en stadsingenjör, som efter byggnadsstadgans tillkomst år 1874 överfördes på drätselnämndens första avdelnings stat. Denne övervakade såsom en statens ämbetsman enskildas tomt- och byggnadsärenden, men var på samma gång drätsel förvaltningens tjänsteman. I sin förra egenskap upphar han ersättning enligt taxa. År 1898 uppfördes emellertid kontoret på stadens stat mot det att dessa sportler indrogos till stadskassan.

Stadsingenjörskontoret åligger att i enlighet med fastställd instruktion verkställa uppmätning av tomtar och utfärda tomtkartor, att utarbета styckningar och sammanläggningar av tomtar, att verkställa utstakning och kontrollutstakning av nybyggnader samt behöfliga gatuutstakningar, att å en i lämplig skala upprättad översiktsskarta över Stockholm införa alla de förändringar, som äga rum i avseende å stadsplanen, tomters styckning samt tomt- och adressnumrering, att lämna kopior av i kontoret befintliga kartor samt avskrifter av därstädes förvarade handlingar, att till drätselnämnden, dess avdelningar och stadsfullmäktiges beredningsutskott avgiva infortrade yttranden i frågor om ändring av eller tillägg till stadsplanen, friköp och lösen av ofria tomtar, köp och försäljning av mark för stadens räkning samt av byggnadsnämnden meddelade beslut om tomters styckning och sammanläggning, att tillhandagå beredningsutskottet, drätselnämnden och dess avdelningar ävensom stadskamreraren, stadens byggnadschef och stadens ombudsman med utfärdande av kopior av kartor, meddelande av upplysningar med mera dylikt, att jämväl i övrigt till byggnadsnämnden samt drätselnämnden och dess avdelningar göra framställningar och avgiva infortrade yttranden i de till kontorets tjänstområde hörande ärenden, att till överståthållarämbetet avgiva yttranden i till kontoret hänskjutna frågor angående adressnummer vid gator och övriga ärenden, som till kontorets arbetsområde hör, samt att meddela rotemännen uppgift å de förändringar, som inträffat i avseende å tomters areal, nummer, styckning eller utläggning till torg, gata eller annan allmän plats eller farväg m. m.

Å stadsingenjörskontoret skola finnas fast anställda: stadsingenjören, som är chef för kontoret, en vice stadsingenjör, sju ingenjörer, nämligen stadsplaneingenjören, två kontrollingenjörer, utstakningsingenjören, mättingsingenjören och två planmättningsingenjörer samt en arkivarie och en kanslist, elva ritbiträden, ett skrivbiträde och två vaktmästare, dessutom äro anställda extra tjänstemän och biträden. Stadsingenjören, vice stadsingenjören och arkivarien tillsättas och entledigas av en valnämnd, så sammansatt som i byggnadsordningen för Stockholms stad föreskrives (byggnadsnämndens fem ledamöter samt lika

många ledamöter från drätselnämnden; ordföranden har utslagsröst). Stadsplaneingenjören tillsättes och entledigas av drätselnämnden, kontrollingenjörerna, utstakningsingenjören, mättningsingenjören, planmättningsingenjörerna och kanslisten av byggnadsnämnden. Med anledning av Brännkyrka sockens inkorporering har inom kontoret inrättats en särskild avdelning för behandling av ärenden från Brännkyrka församling. Personalen å denna avdelning är anställd å extra stat. Extra ingenjörer antagas på stadsingenjörens förslag av byggnadsnämnden eller av drätselnämnden, allteftersom de i främsta rummet behövas för den ena eller andra nämnden, samt entledigas i samma ordning. Stadsingenjören, vice stadsingenjören, de sju ingenjörerna och arkivarien skola hava avlagt antingen lantmäteriexamen eller fullständig avgångsexamen från tekniska högskolans fackskola för väg- och vattenbyggnadskonst samt dessutom äga tillfredsställande vitsord om praktisk skicklighet i geodetisk mätning.

Instruktion m. m. Stadsfullmäktiges instruktion för stadsingenjörskontoret den 1 dec. 1898 med däri den 14 febr. 1903 gjorda tillägg. Byggnadsordningen för Stockholms stad den 13 dec. 1890 med senare ändringar (se under byggnadsnämnden).

Stat år 1917. Utgifter: 237,130 kr.; inkomster: 20,000 kr.

Stadsingenjör (0).

Påhlman, A. E.; mottagningstid: 10—12; rt. 164 70, st. 84 16.

Vice stadsingenjör (16).

Myrberg, O.

Stadsplaneingenjör (15).

von Segebaden, E. G. H.; rt. 164 71; st. 25 85.

Utsakningsingenjör (14).

Kinnman, C. E. T., tjl. (se nedan), tjl. Löfgren, A. (avlöning som mättningsingenjör — se nedan — samt dessutom 200 kr.).

Kontrollingenjörer (13).

Söderborg, B. E.; Dahllöf, K. A.

Mättningsingenjör (13).

Löfgren, A. (se ovan).

Planmättningsingenjörer (12).

Ruckman, G. E. A.; Sterner, S.

Arkivarie (12).

Ljungström, O.

Kanslist (11)

(nuv. innehavaren åtnjuter dessutom personligt lönetillägg å 1,000 kr.).

Wissler, A. F.

Extra tjänstemän

(2,100—7,000 kr.).

Eggert, G. E.; Bergström, S. H. E.; Hanzon, N.; Enberg, J. C. (för komplettering och fortsättning av det av triangelmättningsnämnden utförda mättningsarbetet); **Carlquist, A. Th.; Sellberg, M.**

Kontorsbiträde (5).

Holmstedt, I. W. (Mimi).

Ritbiträden (5).

Österberg, Ebba C. O.; Andersson, Hulda M.; Widberg, Gerda H. E.; Ljungström, f. Drakenberg, Sigrd E.; Lindqvist, Ester H. S. K.; Lindahl, Signe I.; Elfving, f. Nylén, Ingrid G.; Barkman, Anna Ch.; Noréus, Ebba K.; Sellberg, f. Fahlcrantz, Signe M. W.; Lundborg, Hildur M.

Vaktmästare (4).

Borg, Ph. L.; Ericsson, C.

Dessutom *tillfälliga biträden och hantlangare.*

Avdelningskontor för Brännkyrka.

Storkyrkobrinken 16, St.; rt. 12899; st. 5178.

Föreståndare

(avlönning som utstakningsingenjör samt tilläggsarvode 600 kr.).

Kinnman, C. E. T. (se ovan).

Biträdande ingenjör

(3,600 kr.; ej å stat).

Rosenbaum, L., tf.

Kvinnligt biträde (för diariet m. m.)

(1,500 kr.; ej å stat).

Ygberg, Märtha.

Expeditionsbiträde

(1,500 kr.; ej å stat).

Westerlund, K. G.

Dessutom två *ritbiträden* (se ovan) samt *tillfälliga biträden och hantlangare.*

Stadsplanekommissionen.

Bollhusgränd 1, St.; rt 14045; st. 14145.

Expeditionstid: sakkunnige ledamoten träffas tisdagar, torsdagar och lördagar 10—12 f. m.

I anledning av därom väckt motion beslöt stadsfullmäktige vid sammanträde den 29 mars 1909 uppdraga åt drätselnämndens första avdelning och byggnadsnämnden att efter utredning genom en kommitté, bestående av två ledamöter av vardera av nämnda myndigheter, stadens byggnadschef, stadsingenjören, stadsarkitekten och en av kommittén med sig adjungerad, i stadsplanefrågor särskilt sakkunnig person, förstärkt med tre av stadsfullmäktige utsedda personer, gemensamt uppgöra och till stadsfullmäktige inkomma med förslag dels till revision av stadsplanerna för det nuvarande stadsområdet,

särskilt i syfte att befrämja utnyttjandet av stadens gaturuleringsfastigheter, och dels till användning av dessa senare på lämpligt sätt för olika ändamål.

År 1912 uppdrogo stadsfullmäktige åt stadsplanekommissionen att uppgöra och inkomma med förslag till stadsplaner för tätt bebyggda samhällen inom Brännkyrka socken, ävensom plan till huvudtrafikleder från stadens dåvarande gräns och förbindelseleder mellan tätt bebyggda områden inom samma socken. Samtidigt förstärktes kommissionen med ett ombud för lantegendomsnämnden, som från den 4 dec. 1916 deltagar i alla ärendens behandling.

Stat år 1917. Utgifter: 57,240 kr.

Avlöningar m. m. Ordförande: arvode 2,000 kr. Till särskild sakkunnig ledamot: 15,000 kr. (under villkor att enskild arkitektverksamhet ej får av honom ilkas inom Stockholm samt utan kommissionens medgivande ej heller utom staden). Sekreterarbiträde: 1,200 kr. Biträden: 34,000 kr., varav utgå arvoden med växlande belopp: till arkitekter och ingenjörer 4,200—5,100 kr., till övriga biträden 2,000—2,100 kr. Till vaktmästargöromål: 420 kr.

Ledamöter.

Borgström, A. G. S., justitieråd, stadsfullm., ordf., **Lamm, H. F.,** grosshandlare, stadsfullm. (valda av drätselnämndens första avdeln.); **Hammarberg, J. F.,** rådman, vice ordf., **Lal. erstedt, E. J.,** arkitekt, professor (valda av byggnadsnämnden); **Meurling, C. H. F.,** direktör (utsedd av lantegendomsnämnden); **Kinberg, A. G. H.,** byggnadschef; **Påhlman, A. E.,** stadsingenjör; **Westholm, J. S.,** stadsarkitekt; **Gellerstedt, N. O.,** civilingenjör, **Olsson, J. E.,** civilingenjör, **Tengbom, I. J.,** arkitekt, professor (valda av stadsfullmäktige).

Sekreterare

(ej å stat).

Seth, J. K. J.

Sakkunnig ledamot

(ej å stat).

Hallman, P. O.

Biträdande arkitekter

(ej å stat).

Berven, H. J. G. M.; Holmberg, O. F. W.; Österberg, O.; Wallander, S. A.

Biträdande ingenjörer

(ej å stat).

Nordgård, K.; Lembke, F. H. A.

Övriga biträden

(ej å stat).

Drougge, f. Kirschbaum, Mary E.; Alland, H. Swea A.; Arnander, Ingeborg.

Vaktmästare

(ej å stat).

Kelén, N. J. V.

Dn.

Dn. Förvaltningen av stadens fastigheter.

(Hyreskontoret.)

Stora Nygatan 2 A, n. b., St.; rt. 50 66; st. 10 60; expeditionstid: 10—3.

Närmaste värden om stadens fastigheter är sedan 1892 anförtrordt åt hyreskontrollanten, som förestår en avdelning av kammarkontoret, vanligen benämnd hyreskontoret. Förvaltningen av stadens saluhallar har övertagits av slakthus- och saluhallsstyrelsen. Hyreskontrollanten åligger huvudsakligen att upprätta och till stadskamreraren avlämna förslag å hyresgäster och förslag till hyreskontrakt samt till honom afgiva skriftliga yttranden över hyresansökningar, framställningar om höjning eller nedsättning av hyror m. m. dylikt; att hava närmaste värden över de av drätselnämndens första avdelning ingångna hyreskontrakt; att, sedan hyresuppbörden kvartalsvis försiggått i stadens kassa, fjorton dagar efter varje kvartals ingång själv eller genom tillsyningsmännen (vice värdena) skynsamst verkställa indrivning av resterande hyresbelopp; samt att utöva förmanskapet över tillsyningsmännen. Hyreskontoret åligger att jämte byggnadskontoret för varje år verkställa besiktning av stadens fastigheter.

Tillsyningsmännen (vice värdena) åligger att minst en gång i veckan till kontrollanten avlämna redovisning över uppburna hyresmedel.

Om bristfälligheter uppstå, vilka kräva så skynsam åtgärd, att byggnadskontorets biträde ej hinna för deras avhjälpande anlitas, äga tillsyningsmännen att direkt påkalla de av byggnadskontoret antagna entreprenörer, hantverkare eller arbetare för skadans botande.

Instruktion. Drätselnämndens första avdelnings föreskrifter angående stadens hyresangelägenheter den 14 juni 1892.

Avlöningar m. m. Femton tillsyningsmän: 150—1,200 kr., dessutom $\frac{1}{2}$ % prov. å influtna hyror; en: arvode 200 kr., prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; en: $1\frac{1}{2}$ % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; en: 1 % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; en: $\frac{1}{2}$ % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; tillsyningsmannen i börshuset åtnjuter i egenskap av börsvaktmästare å stat lön 1,000 kr. jämte 2 ålderstillägg å 100 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för bostadshuset n:r 35 Dalagatan åtnjuter arvode 2,000 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för bostadshuset Västeråsgatan 3 arvode 2,000 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för bostadshuset Bondegatan 74 arvode 1,200 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för bostadshuset Klippgatan 24 arvode 1,380 kr. samt fri bostad.

Hyreskontrollant (14).

Huss, J. A., tjl., tf. stadskassör (se ovan), *tj.f.* Starck, P. O., bokhållare och aktuarie (se ovan); rt. 50 66; st. 10 60; träffas säkrast 1—3. Se f. ö. kammarkontoret, sid. 44.

*Tillsyningsmän och vice värdar.***Storkyrkoförsamlingen.**

Elmquist, H. S. O.; mottagning: Övre Munkbron 1 A (ingång från Riddarhustorget) n. b., *St.*, tisdagar, torsdagar, lördagar 8,30—9 f. m.; st. Söder 245.

Klara och Kungsholms församlingar.

Jäderlund, E. R. G.; mottagning: G:la Kungsholmsbrogatan 53, *C.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. 205 99.

Adolf Fredriks församling.

Halén, S. O.; Vallgatan 36, 2 tr., *C.*; mottagningstid: tisdagar och lördagar 10—11 f. m.; st. Brunkeberg 38 78.

Gustav Vasa och Matteus församlingar.

Mathson, M. K. R. G.; mottagning: Övre Observatorieplan 1, n. b., *Va.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8,15—8,45 f. m.; st. Vasa 54 63.

Egendomen n:r 35 Dalagatan, bostadshus för yngre, arbetande kvinnor.

Peterson, Emmy M., fröken, Dalagatan 35, 1 tr., ingång D., *Va.*; mottagningstid: vardagar 10—11 f. m.; st. 210 56.

Egendomen n:r 3 Västeråsgatan, bostadshus för yngre, arbetande kvinnor.

Ljungfelt, Ida S., fröken, Västeråsgatan 3, *Va.*; mottagningstid: vardagar 10—11 f. m.; st. 164 22.

Jakobs och Johannes församlingar.

Jansson, E. V.; mottagning: Davidbagaresgata 15 n. b. p. g., *C.*; tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Österm. 24 40.

Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar.

Westerlund, D.; mottagning: Linnégatan 58 n. b., ing. fr. hörnet, *Ö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Österm. 40 86.

Hjorthagen.

Brobeck, E. U., mottagning i Sjunde gatan 3 A, måndagar och fredagar kl. 7—8 e. m.; st. Värtan 80.

Djurgården.

Berg, L. H.; mottagning: Bergsgränd 6, *Ö.Dj.*, tisdagar och fredagar 8—8,30 f. m.; rt. 152 57.

Katarina församling, området väster om Götgatan.

Svensson, S. A.; mottagning: Blekingegatan 32, *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Söder 29 85.

Katarina församling, området mellan Götgatan i väster samt Södermannagatan, Katarina kyrkobacke och Stadsgården i öster.

Starck, P. O., tjl., *tj.f.* Arvidson, H. A.; mottagning: Mosebacke trappor 1 B, *Sö.*, måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar 8—8,30 f. m.; rt. Söder 4 15.

Katarina församling, området mellan Södermannagatan, Katarina kyrkobacke i väster samt

Renstjärnagatan och Bondegatan i öster.

Billing, J. M. A.; mottagning: Högbergsgatan 10, n. b. t. h., *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8,15—8,45 f. m.; st. Söder 6 19.

Katarina församling, området öster om Renstjärnsgatan och norr om Bondegatan.

Törnblom, R. L.; mottagning: Folkungagatan 26, n. b., *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Söder 62 58.

Egendomarna Erstagatan 11 A, B & C, Åsögatan 135 A & B, 137 A & B, Sägaregatan 6, 8 & 10.

Andersson, A. O.; Åsögatan 137 B, 2 tr., *Sö.*; träffas vardagar efter kl. 6 e. m.; st. Söder 17 67.

Egendomarna Skånegatan 94, Nytorget 35, Värmdögatan 47, 51 A, 55, 59 & 61.

Andreasson, A.; Värmdögatan 55, *Sö.*; mottagningstid: söndagar 10—11 f. m. och onsdagar 6—7 e. m.; st. Söder 22 04.

Egendomarna Stora Glasbruksgatan 40, Lilla Glasbruksgatan 16, Katarina kyrkobacke 7.

Karlsson, O. A. F.; Lilla Glasbruksgatan 16, *Sö.*; mottagningstid: söndagar 10—11 f. m., onsdagar 6—7 e. m.; st. Söder 15 27.

Egendomen Bondegatan 74, bostadshus för arbetande kvinnor.

Löfgren, f. Swanberg, Anna, fru, Bondegatan 74; mottagningstid: måndagar 7—8 e. m., övriga vardagar 10—11 f. m.; st. Söder 31 67.

Egendomarna Bondegatan 68, Klippgatan 24, Skånegatan 101.

Frykman, Signe, fröken; mottagning: Klippgatan 24, *Sö.*, vardagar 9,30—11 f. m.; st. Söder 31 89.

Maria församling, sydöstra delen (området öster om Timmermansgatan och söder om Mariagatan — Ragvaldsgatan — Hornsgatan). **Palm**, G. E.; mottagning: Mariagatan 11 A, *Sö.*, tisdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Söder 28 75.

Maria församling, nordöstra delen (området öster om Timmermansgatan och norr om Mariagatan — Ragvaldsgatan — Hornsgatan). **Holmer**, C. O.; mottagning: slusskontoret Nedre Slussgatan 3, *Sö.*, tisdagar och lördagar 4—5 e. m.; st. Söder 18 09.

Maria församling, området mellan Timmermansgatan och Ringvägen.

Ekebohm, N. K. K.; mottagning: Prästgårdsgatan 39, *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,45 f. m.; st. Söder 15 79.

Maria församling, området väster om Ringvägen.

Lind, J. T.; mottagning: Brännkyrkagatan 102, *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 7,45—8,30 f. m.; st. Söder 31 28.

Börshuset.

Wendborg, J., vaktmästare. Träffas i börshuset, *St.*; st. Brunkeb. 30 49.

Bad- och siminrättningen i Norrström.

Stadsfullmäktige beslöto den 13 december 1882, att en kallbad- och siminrättning skulle för

stadens räkning anläggas i Norrström väster om Strömsborg. Inrättningen är f. n. utarrenderad till svenska livräddningssällskapet mot en årlig arrendesumma av 9,050 kr. Staden bekostar allt underhåll. Sällskapet är skyldigt kostnadsfritt lämna bad och, där så kommer i fråga, simundervisning åt vissa kårer (polispersonalen, brandkårens manskap, vissa vaktmästare m. fl.) samt lärjungar vid skolor och uppfostringsanstalter; för övriga bad får sällskapet uppbära betalning enligt taxa, intagen i kontraktet med staden av den 8 januari 1907.

Föreståndare.

Scherstén, O. E., överste.

Stadens personhiss i Stadsgården.

Vid Söderbergs trappor; st. Söder 23 75; hissen trafikeras söckendagar 6—10, 12—3, 5—7 samt sön- och helgdagar 8 f. m.—11 e. m.

Hissen byggdes enligt stadsfullmäktiges beslut den 31 dec. 1905 och öppnades för trafik den 22 dec. 1907. Avgiften utgör enligt drätselnämndens första avdelnings beslut den 18 juni 1907 4 öre för uppfärd och 2 öre för nedfärd.

Reglemente är fastställt av överståthållarämbetet den 18 dec. 1907.

Stat år 1917. Utgifter: 7,000 kr.; inkomster: 2,000 kr.

Tillsyningsman

(600 kr.; ej å stat).

Blom, P. J. B.

Tillsyn av stadens under drätselnämndens förvaltning stående jordegendomar.

Avlöningar m. m. Tillsyningsmän: 2,150 kr. och 1,000 kr. jämte reseersättning.

Tillsyningsmän.

Löthner, J. F.; Öhrström, C. A.

Stockholms stads byggnadskontor.

Övre Munkbron 1 A, St.; rt. 13 24, 6965, 10200, 13055; st. »byggnadskontoret»; expeditionstid: 10—2,30, lördagar och helgdagsaftnar 10—2. (Se för övrigt nedan under de olika avdelningarna.)

Nödvändigheten av att på ett håll koncentrera handläggningen av byggnadsfrågor, tidigare splittrad på olika håll, medförde 1874 tillsättande av en byggnadschef och utarbetande av en plan för ett byggnadskontor.

Byggnadskontoret lyder under drätselnämndens andra avdelning, som tillsätter och avskedar dess ordinarie personal med undantag för byggnadschefen, som tillsättes och avskedas av nämnden in pleno och för vilken stadsfullmäktige utfärda instruktion. Byggnadskontoret är uppdelat på sex avdelningar; för var och en av

Dn.

Dn. dessa, med undantag för hamnavdelningen, utser drätselnämndens andra avdelning en delegerad (jfr sid. 43). Byggnadschefen åligger att hava insende över alla de arbeten, som för stadens räkning utföras, såsom husbyggnad, vattenbyggnad, ordnande av trafikleder, vattenledning och stadens planteringar; att hos vederbörande nämnd eller avdelning göra framställningar och väcka förslag i ämnen, som ligga inom hans verksamhetsområde; att med biträde av honom underlydande verkställa alla förberedande åtgärder för ifrågakommande arbeten, såsom uppgörandet av ritningar, kostnadsförslag och profiler m. m.; att på lämpligaste sätt ordna arbetena och själv över dem ägna tillsyn, så att de bliva väl och billigt utförda; samt att hålla hand däröver, att vederbörande arbetschefer och andra honom underlydande var i sin befattning fullgöra sina åligganden och de särskilda föreskrifter, som dem av byggnadschefen meddelas. Byggnadschefen antager och avskedar de tillsyningsmän och arbetsbiträden, som icke av nämnden eller dess avdelningar antagas, samt bestämmer deras avlöning. Vid drätselnämndens och dess avdelningars sammanträden bör byggnadschefen vara tillstädes och därvid efter förut verkställd utredning föredraga alla de ärenden, som ligga inom området för hans verksamhet. I hamnstyrelsens samt slakthus- och saluhallsstyrelsens överläggningar i byggnadsfrågor äger byggnadschefen deltaga. Jämväl åligger det honom att vid påfordran tillhandagå kommunens övriga nämnder och styrelser i allt, vad till hans verksamhet hör. Över stadens samtliga arbeten åligger det byggnadschefen att för varje år uppgöra en fullständig berättelse. Byggnadschefen har att av stadens alla under kommunalstyrelsen lydande tjänstemän erhålla de uppläsningar, varav han för fullgörande av sina åligganden kan vara i behov.

Instruktioner m. m. Instruktion för Stockholms stads byggnadschef den 15 dec. 1874. Instruktion för byggnadskontoret, fastställd av drätselnämndens andra avdelning den 7 april 1909. Bestämmelser ang. arbets- och löneförhållanden för byggnadskontorets arbetare å utfärdade den 4 sept. 1909.

Byggnadschef (0).

Kinberg, A. G. H., *tf.*; *rt.* se ovan; *st.* »byggnadskontoret»; mottagnings- och expeditionstid: 1—2.

Byggnadskontorets expedition.

Övre Munkbron 1 A, *St.*; *rt.* se ovan; *st.* »byggnadskontoret»; *expeditionstid:* se ovan.

Registrator (12).

Olbers, G. E.

Byråingenjör, tillika sekreterare

(7,050 kr.; ej å stat).

Fröman, N. O.

Skrivbiträden (4).

Fröman, Hedyg Ch.; Nordenstrahl, S. C. V. (Maj); Piehl, f. Carlström, Hilma M. C. T.; Dahlberg, Vega E. B.

Vaktmästare (4).

Dahlberg, K. J.; Svensson, J. S.

Räkenskapsbyrå.

Övre Munkbron 1 A, *St.*; *rt.* se ovan; *st.* »byggnadskontoret»; *expeditionstid:* se ovan.

Kamrerare (13).

Jäderlund, E. R. G.

Bokhållare (12).

Ekebohm, N. K. K., *tjl.*, *tf.* bokhållare vid kammarkontoret, *tf.* Anderzon, A. O. W., kontorsskrivare vid kammarkontoret; Elmquist, H. S. O.

Kontorsskrivare (9).

Gellerstedt, E. H. A.; Nilson, J. S. T.

Kontorsbiträden (7).

Lindberg, A. E., *tjl.*, *tf.* kontorsskrivare vid revisionskontoret, *tf.* Björkman, A. B., extra kontorsbiträde (se nedan); Hydbom, T. H., *tjl.*, extra verkstadsbokhållare, *tf.* Lundgren, E. A., extra kontorsbiträde (se nedan); Widinghoff, E. G.

Extra kontorsbiträden

(1,200—1,800 kr.; ej å stat).

Björkman, A. B., *tf.* kontorsbiträde (se ovan); Lundgren, E. A., *tf.* kontorsbiträde (se ovan); Gustafson, A. Margareta E.; Hydbom, Ingrid J.

Vaktmästare (4).

Karlsson, A. K.

Arkitekturavdelningen.

Övre Munkbron 1 A, *St.*; *rt.* se ovan; *st.* »byggnadskontoret»; *expeditionstid:* se ovan.

Avdelningen uppgör förslag till husbyggnader, verkställer desamma uppförande, utför underhåll av hus och statyer samt lämnar arkitektbiträde vid bro-, gat- och parkanläggningar, utredningar angående stadsplanen m. m.

Arkitekt och avdelningschef (0).

Améen, K. G. (förordnad t. o. m. 1920); *rt.* 104 50; *st.* »byggnadskontoret»; mottagnings- och expeditionstid: 1—3.

Ritbyrå.

Rt. se ovan; *st.* »byggnadskontoret».

Föreståndare.

Avdelningschefen (se ovan).

Arkitekter och ritare

(2,050—4,750 kr.; ej å stat).

Perno, K. F.; Norborg J.; Hjertén, P. G.; Nygren, W.; Julin, H.; Swensson, F.; Thoff, C. L.; Hartwig, M.; Cronqvist, K. F.; Johanson, W.

Konstruktörer för byggnadskon-
struktioner

(2,850—4,450 kr.; ej å stat).

Wikert, E.; Ingwall, T.; Andersson F. O. G.; Ericson, B. V.

Konstruktör för gas-, vatten- och
avloppsledningar

(3,600 kr.; ej å stat).

Mortensson, E. T.

Nybyggnadsbyrån.

Förste byggmästare (överkontrollant)

(14; nuv. innehavaren kvarstår å övergångsstat).

Bergström, A. W.; rt. 116 23; st. »byggnadskontoret»; mottagningstid: 2—4.

Kontrollanter

(4,150—4,200 kr.; ej å stat).

Rt. se ovan; st. »byggnadskontoret».

Bandelin, S. O.; Persson, J.; Bobeck, P. E.

Kostnadsberäknare

(3,850—4,450 kr.; ej å stat).

Öhman, G. A.; Sundström, K. V.

Underhållsbyrån.

Gamla rådhuset, Riddarhustorget 8, 2 tr., St.; rt. 86 32, 116 24; st. »byggnadskontoret».

Byggmästare (14).

Linders, A.; rt. 116 24; st. »byggnadskontoret»; mottagningstid: 1—3.

Biträdande ingenjörer och kostnads-
beräknare

(3,850—4,450 kr.; ej å stat).

Westerlund, D.; Norgren, O.; Scheja, J.; Lund, P. A.; Smith, A. O.

Extra kontorsbiträden

(1,200—1,400 kr.; ej å stat).

Gustafsson, G. W.; Nilsson, I. Kristina V.; Sundell, Emmy J. L.

Dessutom tio kontrollanter och mätare, fem verkmästare (8), två extra verkmästare och tre biträdande verkmästare.

Hamnavdelningen.

Brännkyrkagatan 2 A. 1 o. 3 tr., Sö.; rt. 86 45; st. 18 02, 18 13, 33 08, 39 36; expeditionstid: 10—4.

(Jfr under hamnstyrelsen sid. 174.)

Avdelningen uppger förslag till stadens hamnar och sjöfartsleder med därtill hörande vattenbyggnader, broar m. fl. anläggningar samt verkställen byggnad och underhåll av desamma.

Förste ingenjör och avdelningschef (0).

Lundberg, K. A. (förordnad t. o. m. 1920); mottagningstid: 1—4.

Arbetschefer

(7,500 kr.—10,000 kr.; ej å stat).

Berger, E. M.; mottagningstid: 2—4; Åberg, E. (för Hammarbyleden); mottagningstid: 2—4.

Distriktsingenjör

(4,500 kr. med två ålderstillägg å 500 kr.).

Peterson, G. A. E.; mottagningstid: 2—4.

Byråföreståndare (13).

Vakant.

Konstruktörer, ingenjörer och ritare

(2,450—5,850 kr.; ej å stat).

Nilsson, E. J.; Adler, B. F.; Ekelöf, G. S.; Eriksson, E. E.; Svensson, J. G.; Hedström, E. A.; Semler, C.; Björk, J.; Karlsson, G. E.; Landberg, E. W.; Molin, A. O.; Ideström, S. A. M.; Björkman, C. T. T.; Garberg, E. V.

Maskiningenjör

(5,050 kr.; ej å stat).

Yhland, A.; mottagningstid: 2—4.

Varvsingenjör

(4,900 kr., bostad; ej å stat).

Bley, W. N.

Bokhållare och skrivbiträden

(2,950 kr. jämte bostad; 1,400—1,600 kr.; ej å stat).

Stahre, G. A.; Gustafson, Anna E.; Widén, A. Dagny M.

Hamnbyggmästare (10).

Tall, J. A.

Verkmästare.

Nicklasson, A. V. E., kranverkmästare (10); tre verkmästare (8); sju verkmästare (ej å stat).

Dessutom tre ångbåtsbefälhavare.

Gatuavdelningen.

Gamla rådhuset, Riddarhustorget 8, St.

Avdelningen uppger förslag till gator, vägar, gatubroar och gatutrappor, avlopp m. m. samt verkställen anläggning och underhåll av desamma.

Förste ingenjör och avdelningschef (0).

Gimberg, C. J. (förordnad t. o. m. 1920); rt. se ovan; st. »byggnadskontoret»; mottagningstid: 1—3.

Distriktsingenjörer (13)

(Hedström kvarstår å övergångsstat).

af Klercker, K. A. (för Staden inom broarna, östra Norrmalm och Östermalm); mottagningstid: 2—3.

Hedström, E. (för västra Norrmalm, Kungsholmen och Bromma); mottagningstid: 2—3.

Hallberg, C. O. (för Södermalm och Brännkyrka); mottagningstid: 2—3.

Dn.*Byråingenjör*

(5,450 kr.; ej å stat).

Bjurelius, W. E.*Biträdande ingenjörer å distrikten*

(3,850—4,750 kr.; ej å stat).

**Lindahl, J. O. E.; Sjödin, J.; Bergman, C. G.;
Pehrson, K. C. P.; Wibeck, N. G.***Biträdande ingenjörer*

(2,850—4,150 kr.; ej å stat).

**Larsson, E. I.; Lundvik, K. F.; Andersson, C. J.;
Lidvall, N. A. F.; Hellgren, S. A.; Brolin, S. J. F.***Ritare*

(2,050—3,350 kr.; ej å stat).

**Bergström, A. A.; Nilsson, K.; Norder, H. I. T.;
Stenberg, G. V.; Eriksson, C. E.; Wallenberg,
G. O.; Enér, H. V.; Jakobsson, J. O.***Ritbiträden (5).***Hjorth, Elsa; Bjurelius, Nanny M.; Folin, Hilde-
gard S.; Lundqvist, Jenny Ch. M.; Myrberg,
Johanna (extra).***Registrator och skrivbiträde*

(1,200 kr.; ej å stat).

Josefsson, Ella C.Dessutom tretton *verkmästare* (8) samt
sju *verkmästare* [*förmän*] (7).**Parkavdelningen.***Kontor: Götgatan 92 & 94, Sö.; rt. 25 13;
st. 18 15; expeditionstid: se ovan. Växt-
hus och trädskolor: Götgatan 109 A.
Växthuset tillgängliga för allmänheten
vardagar 9—1, sön- och helgdagar 11—4.*Avdelningen uppgör förslag till parker, plan-
teringar m. m. samt verkställer anläggning och
underhåll av desamma.*Stadsträdgårdsmästare (15).***Hammarberg, L. M. F.; rt. 25 13; st. 18 15;
mottagningstid: 9—10.***Verkmästare (9).***Johansson, G. F.**Dessutom tre *verkmästare* (8), en *oran-
gör* (8), fem *trädgårdsförmän* och en *eldare*.**Förrådsavdelningen.***Gamla Kungsholmsbrogatan 53, C.; rt. 14 36, 96 01; st. 14 39, 43 47, 64 92; expedi-
tionstid: 9—4, lördagar och helgdagsaftnar
9—2,30. Materialförrådets utlämningstid
6,30 f. m.—6 e. m. Stenhuggerierna: Stock-
holm, Peder Myndes Backe 6; rt. 14 8 69;
st. 18 39; Stenhamra: rt. Sänga 27; st.
Tappström 1; Vätöberg: rt. Vätö 2.*Avdelningen handhar byggnadskontorets ge-
mensamma upphandlingsväsende, förråd, verkstä-
der, transportmedel, stenhuggerier, grustag m. m.,
anskaffar och distribuerar kol, oljor och diverse
materialier till stadens övriga verk och inrätt-
ningar samt underhåller och nytillverkar arbets-
inventarier, möbler m. m.*Förrådsintendent och avdelnings-
chef (16).***Låftman, K. J. T.; rt. 96 01; st. 14 39; mot-
tagningstid: 2—4.***Avdelningens expedition.**Ingenjör*

(3,100 kr.; ej å stat).

Lindahl, C. E. V.; mottagningstid: 1—3.*Bokhållare*

(3,600 kr.; ej å stat).

**Östberg, K. E. G. (kontorsbiträde vid drätsel-näm-
dens kammarkontor).***Förrådsbokhållare (10).*

('Tjänstgör som assistent för upphandlingsärenden).

Gustafson, A. E.*Kontorsbiträde*

(1,400 kr.; ej å stat).

Jonsson, Märta.*Förråden.**Materialförvaltare (13).***Warnecke, F. W. F.; mottagningstid: 1—3.***Förrådsbokhållare*

(2,250—2,850 kr.; ej å stat).

**Seilitz, G. E. (materialförrådet och brädgårdarna);
Andersson, S. F. N. (inventarieförrådet och kol-
gårdarna).***Förrådsskrivare*

(1,400—2,650 kr.; ej å stat)

Svensson, S.; Hedman, T. E.; Curth, E.*Kontorsbiträde (5).***Anderberg, Emma Chr.***Skrivbiträden*

(Ett: grupp 4; ett: 1,200 kr., ej å stat).

Gustafson, Maja; Höglund, Rut A. M.Dessutom en *förrådsmästare* och fyra
brädgårdsförmän.*Verkstäderna och landtransportväsendet.**Verkstadsbokhållare*

(2,850 kr.; ej å stat).

Johansson, A. E.*Verkmästare*

(En: grupp 8 och en 2,850 kr., ej å stat).

**Hansson, C. O. (smidesverkstaden, st. 64 92);
Carlsson, C. A. (snickarverkstaden, st. 64 92).**

Stenhuggerierna och sjötransportväsendet.

Peder Myndes Backe 6, Sö.; rt. 148 69; st. 1839.

Ingenjör och föreståndare

(11, dessutom provision å tillverkad gatsten).

Ohlsson, J. E. B.; mottagningstid: 2—4; träffas i regel vid Stenhamra första och vid Vätöberg tredje veckan i varje månad.

Verkstadsbokhållare

(2,650 kr.; ej å stat).

Hydrom, T. H. (kontorsbiträde vid byggnadskontorets räkenskapsbyrå).

Dessutom fem *verkmästare* (8).

Vattenledningsavdelningen.

Huvudkontor: Torsgatan 30, Va.; rt. 11 10, 35 24; st. 7 37, 64 12, 69 89; expeditionstid: 9—3,30 (lördagar och helgdagsaftnar 9—2,30).

Avdelningskontor för rörnät och mätare: Torsgatan 30, Va.; rt. 11 10; st. 7 37, 69 89; expeditionstid: 9—3,30 (för telefonmeddelanden hela dygnet).

Pumpverken vid Skanstull: Götgatan 96, Sö.; rt. 20 17; st. 37 16.

Laboratoriet: Götgatan 96, rt. 89 46.

Pumpverken vid Norsborg: rt. Norsborg 4; st. Sturehov 10.

Den 6 december 1855 beslöt Stockholms sockenstämman att anlägga en allmän ledning för filtrerat vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten uteslutande ur Årstaviken. Åren 1882—84 utvidgades detta verk med ett nytt, beläget intill det gamla å den härför inköpta egendomen Eriksdal. Den 19 december 1899 och 7 maj 1900 beslöt stadsfullmäktige att vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Bornsjön och Mälaren, anlägga ett nytt vattenledningsverk med tillhörande rörledning till staden och reservoar å ett berg söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. Denna anläggning invigdes den 4 oktober 1904.

Vattenledningsverket, som till en början sorterade under en av sockenstämmanämnden utsedd »direktion för vattenledningens anläggande och förvaltning», överflyttades 1864 till den detta år bildade drätselnämnden.

Vattenledningsavdelningen uppgör förslag till vattenledningens rörnät, pumpstationer, vattenkastare, fontäner m. m., verkställen anläggning och underhåll av desamma samt uppehåller driften av vattenledningsverket. Vattenledningsavgifternas debitering sker genom kammarkontoret (jfr sid. 44).

Förste ingenjör

(0; nuv. innehavaren kvarstår å övergångsstat).
Nordenstrahl, T. O. R.; rt. 35 24; st. 64 12; mottagningstid: 1—3 (lördagar och helgdagsaftnar 1—2).

Ingenjör (15).

Bergström, J. F.; mottagningstid: 1—3 (lördagar och helgdagsaftnar 1—2).

Ingenjör för rörnätet (14).

Öhrström, K. O. A.; mottagningstid: 1—3 (lördagar och helgdagsaftnar 1—2).

Ingenjör, föreståndare vid Norsborg (14).

Åberg, E. M., tjl. (se ovan hamnavd.).

Byråingenjör

(5,450 kr.; ej å stat).

Dahlöf, G. A., tillika tf. föreståndare vid Norsborg (se ovan).

Föreståndare för laboratoriet

(600—2,000 kr.; ej å stat).

Sondén, K. G. A. (för kemiska avd.); *Huss, H. A.* (för bakteriologiska avd.).

Biträdande ingenjörer

(3,100—4,330 kr., bostad; ej å stat).

Alrutz, E. T., mottagningstid: 9—10, 1—2;

Gripe, R. F.; *Rinander, G. O.* (se nedan);

Helleday, W. H.; *Adler, K. K.*

Registrator

(ej å stat).

Vakant, tjl. *Rinander, G. O.* (se ovan).

Föreståndare för mätarverkstaden

(3,600 kr.; ej å stat).

Forsman, F. A.

Konstruktörer och ritare

(1,400—3,850 kr.; ej å stat).

Isaksson, J. O.; *Lilliehöök, Ebba E.*

Bokhållare (12).

Berg, L. H.

Förrådsbokhållare (10).

Edwali A.

Telefonist och bokhållare vid rörledningsavdelningen (6).

Enström, Augusta.

Skrivbiträden (4).

Beckman, V. J. (Hanna); *Larson, f. Hallin*, Anna O.; *Lindberg, f. Ericzén*, Thyra S.

Extra skrivbiträden

(1,200—1,400 kr.; ej å stat).

Gustafsson, M. Elisabeth; *Jakobsson, Greta A. M.*

Kontorsbiträden

(1,400—2,850 kr.; ej å stat).

Flagstad, C. A. E.; *Wallin, O.*; *Lundgren, C. A.*;

Billhart, F. O.; *Carlsson, E. V.*

Ansvarsmaskinister (10).

Landmark, C. A.; *Cederqvist, K. A.*

Dn.

Dn.

Verkmästare

(10, Österberg kvarstår å övergångsstat som förste verkmästare).

Österberg, G. A. T.; Alm, O. A.

Verkmästare (9).

Lundin, J. H.

Vaktmästare (4).

Moberg, K. G. E.

Dessutom tio maskinister, tre verkmästare (8), fem arbetsförmän och fjorton distriktsmän.

Vattenledningssentreprenörer.

För utförande och reparation av vatten- och avloppsledningar har drätselnämndens andra avdelning till entreprenörer antagit vissa personer och firmor, och äger icke någon annan att befatta sig med dylika ledningar, avsedda att förbindas med stadens rörrät. (Firmainnehavarna äro ej i egenskap av entreprenörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning.)

AB. Beskow & C:o; Högbergsgatan 30 A, Sö.; rt. 20 25; st. 37 77.

AB. Clausens gas- och vattenledningsaffär; Tunnelgatan 16, C.; rt. 25 98; st. 72 88.

AB. A. Coniton; Kungsgatan 84, K.; rt. 65 89; st. 61 75.

AB. Fahnehjelm & C:o; Klarabergsgatan 42, C.; rt. 2 38; st. 25.

AB. M. Færden; Kungstensgatan 10, Va.; rt. 34 14; st. 6 38.

AB. Gas, vatten och värme; Oxtorgsgatan 7, C.; rt. 26 81; st. 78 21.

AB. Installatör; Norrlandsgatan 9, C.; rt. 31 20; st. 62 88.

AB. Jurell & Nordstedt; Adolf Fredriks kyrkogata 2, C.; rt. och st. 57 44.

AB. J. M. Lundholm; Hornsgatan 74 A, Sö.; rt. och st. 30 98.

AB. Naumburg, P., & C:o; Norrlandsgatan 24, C.; rt. 11 75; st. 46 68.

AB. Sjögren, P. A.; Mästersamuelsgatan 16, C.; rt. 5 26; st. 85 49.

Ahxner, Harald, Riddaregatan 17, Ö.; rt. och st. 46 84.

Berggrens, E. E., efterträdare, AB.; Sibyllegatan 41, Ö.; rt. 20 74; st. 42 20.

Billmans fabriks- och handels AB.; Regeringsgatan 88, C.; rt. 48 11; st. 44 80.

Brodd, L. J.; Granvägen 13, Gröndal, Liljeholmen (endast för Brännkyrka); st. Gröndal 20.

Bröderna Carlssons gjuteriaktieb.; Lövholmen, Liljeholmen (endast för Brännkyrka); rt. Liljeholmen 22; st. 38 80.

Carlssons söner, C. A.; Hornsgatan 35, Sö.; rt. 7 26; st. 34 96.

Hammarsten, W. A.; Karlshov, Örby, Älvsjö (endast för Brännkyrka); st. Örby 1 84.

Hansson, Carl, AB.; Vasagatan 48, C.; rt. 125 07; st. 92 97.

Johansson, J. L., & C:o; Birgerjarlgatan 119, C.; rt. och st. 56 75.

Lindqvists, C. B., rörlädningsaffär; Kammakargatan 29, Va.; rt. 68 27; st. 95 43.

Ljungberg, J. A., & C:o; Skärgårdsgatan 9, St.; rt. 2 62; st. 27 19.

Rundquist, A., & C:o, AB.; Jakobsbergsgatan 23, C.; rt. 3 03; st. 46 09.

Rörlädningsaktiebolaget Montör; Lästmakaregatan 12, C.; rt. och st. 54 52.

Sjögren, Axel, & C:o AB.; Mästersamuelsgatan 34, C.; rt. 29 33; st. 73 44.

Sylvan, Herman, ingenjörsfirma; Dalagatan 2, C.; rt. 33 91; st. 95 26.

Undin & Gustafsson; Mästersamuelsgatan 27, C.; rt. 26 76; st. 42 18.

Widebergs, Sven, efterträdare, K. Elmén; Bryggaregatan 12, C.; rt. 50 46; st. 74 06.

Värmeledningsaktiebolaget Calor; Arbetaregatan 32, K.; rt. 66 80; st. 62 84.

Förteckning över läkare för byggnadskontorets arbetare.

(Då dessa läkare, med vilka staden uppgjort visst ackord, icke i nedanstående egenskap äro att betrakta såsom stadens tjänstemän, har deras namn icke heller i berörda egenskap upptagits i personalavdelningen.)

Enligt avtal skola stadens arbetare erhålla kostnadsfri sjukvård samt medicin, som av stadens läkare föreskrives.

Drätselnämndens andra avdelning har tillsvare antagit såsom läkare för byggnadskontorets arbetare:

Vid arkitektur-, hamm-, gatu-, park- och förrådsavdelningarna.

Ekelund, C. M.; Odengatan 39, Va. (hörnet av Luntmakaregatan); rt. 65; st. 212 51; mottagningstid: 8,30—9,30.

Olson, E.; Götgatan 69, Sö.; rt. 114 30; st. 308 00; mottagningstid: 9—10, 2—3.

Åkerström, K. D.; Hornsgatan 29 B, Sö.; rt. 30 13; st. 307 99; mottagningstid: 9—10.

Ljungström, V.; Hantverkaregatan 26, K.; rt. 85 80; st. 202 96; mottagningstid: 15 sept. —15 maj vardagar 9—10, helgdagar 10—11; 16 maj—14 sept. alla dagar 9—10.

Sundberg, L. G. T.; Grevturegatan 15, Ö.; rt. 29 85; st. 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10; sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Vid vattenledningsavdelningen.

Ekelund, C. M.; Ljungström, V.; Sundberg, L. G. T. (mottagningstider m. m. se ovan).

Granström, K. A.; Götgatan 30, Sö.; rt. 3 64; st. Söder 3 34; mottagningstid: vardagar 1,30—3, helgdagar 9—10; juni—sept. alla dagar 9—10.

Tengström, B. S.; Söderby sjukhus (för Norsborg); rt. Tumba 1 42; mottagningstid: 12—1.

Vid stenhuggerierna.

Berglund, F. E.; Svartsjö; rt. Svartsjö 3; st. Tappström 6 och Hillersjö 5, mottagningstid: 9,30—10 f. m. (för arbetarna vid Stenhamra).

Stockholms stads renhållningsverk.

Avdelningen i Stockholm: Brännkyrkagatan 2 A, Sö.; rt. 27 73, 127 73; st. 34 38, 38 66, 39 44; kontorstid: 9—4; expeditionstid: 10—2.30.

Avdelningen vid Lövsta, se nedan.

Renhållningen var i äldsta tider en fastighetsägarnas privatsak. Redan i medeltida författningar återfinnas emellertid straffbestämmelser för försummad renhållning och under Gustaf I:s regering utfärdades detaljerade bestämmelser, som sedan upprepades och skärptes av efterföljande regenter. Dessa föreskrifter synas dock mest hava avsett gaturenhållning, medan ringa uppmärksamhet ägnades gårds- och avträdesrenhållning. Det första steget till stadens övertagande av gaturenhållningen togs år 1661, då staden mot avgift började tillhandahålla hästar, kärror och prämar för bortförande av gatuoerlighet. År 1774 anställdes en entreprenör för all slags renhållning i den inre staden; betalningen utkrävdes av husägarna. Denna »tvångs-entreprenad» upphörde emellertid åter 1798 och ersattes efter hand av ett flertal olika entreprenörer utom beträffande avträdesrenhållningen, för vilken år 1792 utfärdades ett reglemente, som bland annat föreskrev inrättande av trenne »anvisningskontor», å vilka allmänheten hade att anmäla ombyte av avträdeskärl.

Systemet med entreprenörer visade sig emellertid mindre fördelaktigt och renhållningsförhållandena i huvudstaden lämnade mycket övrigt att önska, vilket ledde tanken på kommunens övertagande av renhållningen, och skedde detta genom drätselkommissionens beslut om upprättande av ett renhållningsverk, som började sin verksamhet den 1 maj 1859.

Renhållningsverket övertog nu avträdesrenhållningen, varemot gatu- och gårdsrenhållningen fortfarande utfördes genom entreprenörer. Till upplags- och omlastningsplats för såväl latrinerna som de vid lastningsstationerna av entreprenörerna avlämnade soporna användes till en början Fjäderholmarna, tills staden för ett ändamålsenligare utnyttjande av renhållningsprodukterna år 1885 inköpte Riddersvik och Lövsta i Järfälla socken (se vidare nedan sid. 57). För avträdesrenhållningen gälla föreskrifter, utfärdade den 31 mars 1892; för verkets hithörande skyldigheter är renhållningsverkets direktör ansvarig. Beträffande lokaler för mottagande av budning, deras antal och adress, tiden då de hållas öppna för allmänheten samt andra därmed sammanhängande anordningar utfärdar överståthållarämbetet på drätselnämndens andra avdelnings framställning särskilda kungörelser. Hämtning betalas enligt av stadsfullmäktige beslutad, av överståthållarämbetet fastställd taxa (se nedan).

Efter långvariga förhandlingar beslöt stadsfullmäktige i november 1895, att staden skulle övertaga även renhållningen av gator och allmänna

platser, däri inbegripet även bortförande av snö och is m. m. Fastighetsägarna skulle befrias från detta bestyr på så sätt, att för varje fastighet årligen erlades en till beloppet en gång för alla bestämd avgift, därav 85 % användes till bestridande av årskostnaden för gaturenhållningen och 15 % avsattes till en fond för avlösning av husägarnas omförmälda gaturenhållningsskyldighet, tills denna fond uppgått till sådant belopp, att räknta motsvarade det belopp, som beräknats som stadens årskostnad för renhållningen, vid den tid, staden övertog densamma, dock att inbetalning ej skulle ske längre än 50 år. Detta stadsfullmäktiges beslut fastställdes den 22 januari 1898 av kungl. maj:t; som därvid föreskrev vissa villkor och förbehåll för sagda övertagande av renhållningen. Gaturenhållningsavgiften bestämdes av uppskattningsnämnder, en för varje territoriell församling. Allteftersom nya gator utläggas och öppnas för trafik, äger uppskattning av renhållningsavgift för vid dem belägna fastigheter rum. Den sålunda övertagna gaturenhållningen ombesörjdes till en början dels av renhållningsverket självt, dels av utav verket antagna entreprenörer. Renhållningsverket utför emellertid nu självt från den 1 oktober 1910 helt den från fastighetsägarna övertagna renhållningsskyldigheten. Genom avtal med kronan av den 4 oktober 1901 övertog staden även dess renhållningsskyldighet med undantag för gatorna vid kungl. slottet, Skepps- och Kastellholmarna, veterinärinstitutet och vissa regementens kaserner. Kommunen ombesörjer, där fastighetsägare så önskar, även gårdsrenhållning efter särskild taxa (se nedan), men besörjes gårdsrenhållningen huvudsakligen av entreprenörer och av fastighetsägarna själva.

Tvenne viktiga förbättringar i huvudstadens renhållningsväsen hava genomförts under de senare åren genom stadsfullmäktiges beslut angående tillåtelse att med vissa undantag använda vattenledningsvatten för spolning av vattenklosetter (enligt beslutet år 1904 för vattenklosetter med septic tank, enligt beslutet 1909 även för sådana utan septic tank) samt genom fullmäktiges beslut den 19 november 1906 angående tvädelning av hussoporna i gödselsopor och skräpsopor (beträffande uppsamling av köksavfall i 14:de och 25:te rotarna se sid. 169), varigenom blivit sörjt för att avfallet på ett naturligt sätt kan undanröjas dels genom försäljning till gödsel och dels genom förbränning. Den del, som kan användas som gödningsämne, försäljes genom huvudkontoret; angående fördelningen av skräpsoporna, se nedan under avdelningen vid Lövsta.

Renhållningsverket sorterar under drätselnämndens andra avdelning. I spetsen för verket står en direktör, som chef för de båda avdelningarna, den i Stockholm och den vid Lövsta. Under direktören står en inspektör som ledare av det tekniska och en kamrerare för ekonomin och räkningsväsendet samt en föreståndare för avdelningen vid Lövsta, se vidare nedan.

Dn.

Dn. *Kungörelser m. m.* Ordningsstadgan för rikets städer, fastställd av kungl. maj:t den 24 mars 1868. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm utöver vad ordningsstadgan för rikets städer innehåller, överståthållarämbetets kung. den 11 jan. 1869. Hälsovärdsstadgan för riket, fastställd av kungl. maj:t den 25 sept. 1874 och i sin helhet tillämplig på Stockholm fr. o. m. 1878 enligt kung. den 10 aug. 1877 (med undantag dock rörande föreskrifter om avträdens anordnande, enl. kungl. brev den 31 dec. 1886). Överståthållarämbetets kungörelse ang. särskilda föreskrifter om renhållningen inom egendomarna i huvudstaden den 31 mars 1892 (>renhållningsstadgan>). Kungl. brev ang. kommunens övertagande av fastighetsägarnas bestyr med gatu-renhållningen den 22 jan. 1898. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av kronans gatu-renhållningsskyldighet för sina fastigheter den 4 okt. 1901. Överståthållarämbetets kungörelse den 22 april 1904, med ändrade bestämmelser i anledning av kommunens övertagande av gatu-renhållningen. Överståthållarämbetets kungörelse angående sopstationerna den 20 juni 1904, angående transport av avträdesorenlighet den 5 april 1905 och angående fördelningen av soporna den 15 jan. 1907 och 15 juli 1912. Överståthållarämbetets kungörelse den 5 juli 1913 ang. huvudstadens indelning i budningsdistrikt. (Jfr karta i kalenderns statistiska avdelning).

Instruktion. Någon särskild instruktion finnes ej.

Stat år 1917: Utgifter: renhållningsverkets drift: 2,333,065: 93 kr.: avträdesrenhållning: 237,200 kr.; gatu- och gårdsrenhållning: 1,588,600 kr.; avfallets emottagande och vidare behandling: 507,265: 93 kr. *Inkomster: renhållningsverkets drift:* 1,531,038: 16 kr.: avträdesrenhållning: 201,000 kr.; gatu- och gårdsrenhållning: 1,105,000 kr.; avfallets försäljning m. m. 225,038: 16 kr. För renhållningsväsendet beräknas sålunda en brist av 802,027: 77 kr., varav 36,200 kr. belöpa sig på avträdesrenhållning, 483,600 kr. på gatu- och gårdsrenhållning samt 282,227: 77 kr. på avfallets emottagande och vidare behandling.

Renhållningsverkets avdelning i Stockholm.

Adress m. m., se ovan.

Direktör (0).

Tingsten, K. A. (förordnad t. o. m. 1920), mottagningstid: 11—1; rt. 27 73; st. 34 88.

Kamrerare (15).

Nordwall, B. I. S., tjf. (se vidare under kammarkontoret); *tjf. Odhner*, G. V., kontorsskrivare (se nedan), mottagningstid: 10—12; rt. 127 73; st. 34 38.

Inspektör (15).

Carell, E. A. H., mottagningstid: 12—1; rt. 27 73; st. 39 44.

Kontorsskrivare (9).

Reuszner, J. A. H.; *Odhner*, G. V., tjf., tf. kamrerare (se ovan), *tjf. Lindvall*, E. L., kontorsbiträde (se nedan).

Kontorsbiträden.

Lindvall, E. L., tjf., tf. kontorsskrivare (se ovan) (7); *Medin*, Anna M., *Berglund*, f. Blomquist, Sigrd A., *Nilsson*, Gerda N., en vakant (5).

Skrivbiträden (4).

Lundgren, Helga S. T., tf. budningsbokhållare i 4:de distr. (se nedan); *Berglund*, Judit M. L.; en vakant.

Renhållningsstationen för Östermalm och Djurgården.

Valhallavägen (i närheten av östra järnvägsstationen), *Va.*; rt. 128 23; st. 67 99, 86 76; kontorstid: 9—4.

Distriktsföreståndare (9).

Björckebaum, O. W.

Kontorsskrivare (7).

Wetterholm, E. J.

Tillsyningsmän (8).

Nilsson, E.; *Heilberg*, K. P.; *Jönsson*, H. E.; *Lindahl*, K. K.; *Thunberg*, A. W.

Tillsyningsman (7).

Andersson, E.

Renhållningsstationen för Norrmalm och Kungsholmen.

Norrbackagatan 17, *Va.*; rt. 128 22; st. 82 01; kontorstid: 9—4.

Distriktsföreståndare (9).

Sandberg, A. M. J:son.

Kontorsskrivare (7).

Lundström, A. E.

Tillsyningsmän (8).

Rydberg, K. J.; *Hallqvist*, J.; *Lindblad*, E. G.; *Enström*, N. E.; *Lundell*, W. E.

Tillsyningsman (7).

Hammarstedt, J. T.

Renhållningsstationen för Södermalm och Staden inom broarna.

Åsögatan 2, *Sö.*; rt. 128 24; st. 15 43 och 38 19; kontorstid: 9—4.

Distriktsföreståndare (9).

Nilsson, J. O.

Kontorsskrivare (7).

Pehrsson, C. H.

Tillsyningsmän (8).

Dahlin, F. J.; en vakant.

Dessutom fyra extra tillsyningsmän.

1:a distriktets budningskontor

(för den del av Östermalm, som norrifrån räknat i väster och söder begränsas av Sturegatan, Humlegårdsgatan, Skepparegatan samt den till Oscars församling hörande delen av Djurgården), *Linnégatan 42, Ö.; st. 9 61; 9—3.*

Bokhållare (4).

Olsson, Karin D.

2:a distriktets budningskontor

(för den del av Östermalm och Norrmalm, som österifrån räknat begränsas av Skepparegatan, Humlegårdsgatan, Sturegatan, Karlavägen, Runebergsgatan, Roslagstorg, Tegnérsgatan, Sveavägen, Örtorgsgatan, Malmkillnadsgatan, Malm-torgsgatan fortsatt till Norrström, jämte Skepps- och Kastellholmarna samt Helgeandsholmen), *Lästmakaregatan 20, C.; st. 9 33; 9—3.*

Bokhållare (4).

Eckerström, Bertha M.

3:e distriktets budningskontor

(för den del av Norrmalm, som norrifrån räknat i väster, söder och öster begränsas av Sveavägen, Tegnérsgatan, Roslagstorg, Runebergsgatan, Karlavägen, Sturegatan samt den till Engelbrekts församling hörande delen av Djurgården), *Surbrunnsgatan 27, Va.; st. 9 32; 9—3.*

Bokhållare (4).

Widman, f. Thalén, Sigrid T.

4:e distriktets budningskontor

(för den del av Norrmalm, som norrifrån räknat i öster och söder begränsas av Sveavägen, Kungstensgatan, Dalagatan och Tegnérsgatan fortsatt till Klaraviken), *Hälsingegatan 1, Va.; st. 86 92; 9—3.*

Bokhållare (4).

Vakant, *tj.f.* Lundgren, Helga S. T., skrivbiträde (se ovan).

5:e distriktets budningskontor

(för den del av Norrmalm, som ligger söder om Tegnérsgatans fortsättning från järnvägslinjen till Klaraviken och väster om järnvägen samt hela Kungsholmen), *Bergsgatan 19, K.; st. 9 69; 9—3.*

Bokhållare (4).

Johansson, J.

6:e distriktets budningskontor

(för den del av Norrmalm, som i norr och väster begränsas av Kungstensgatan, Dalagatan, Tegnérsgatan fortsatt till järnvägen, järnvägslinjen samt i öster och söder av Sveavägen, Örtorgsgatan, Malmkillnadsgatan, Malm-torgsgatan fortsatt till Strömmen och Norrström), *Klara norra kyrkogata 30, C.; st. 9 08; 9—3.*

Bokhållare (4).

Lindvall, Signhild A. M.

7:e distriktets budningskontor

(staden inom broarna samt den del av Södermalm, som norrifrån räknat begränsas av Bellmansgatan, S:t Paulsgatan, Björngårdsgatan fortsatt till Folkungagatan, Folkungagatan och Renstjärnasgatan fortsatt norrut), *Gamla järnvägen, Sö.; st. 32 21; 9—3.*

Bokhållare (4).

Lundin, Agda A.

8:e distriktets budningskontor

(för den del av Södermalm, som norrifrån räknat ligger väster om Bellmansgatan, S:t Paulsgatan, Björngårdsgatan fortsatt till Folkungagatan och Helgagatan fortsatt söderut), *S:t Paulsgatan 37, Sö.; st. 32 47; 9—3.*

Bokhållare (4).

Hallongren, Elin A.

9:e distriktets budningskontor

(för den del av Södermalm, som norrifrån räknat ligger öster och söder om Renstjärnasgatan, Folkungagatan och Helgagatan fortsatt söderut), *Renstjärnasgatan 28, Sö.; st. 32 39; 9—3.*

Bokhållare (4).

Reuszner, f. Grewell, Alma A. L.

Renhållningsverkets avdelning vid**Lövsta.**

Hässelby villastad; rt. Hässelby 3; st. Hässelby 4; kontorstid: 9—4.

För att möjliggöra sopors och latrins snabba bortförande anlade staden under åren 1886—89 dels inom staden tre järnvägsstationer, vilka genom statens och Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar stå i direkt förbindelse med Spånga station, dels och en 7 kilometer lång järnväg, som från sistnämnda station sträcker sig till den vid Mälaren belägna egendomen Lövsta, vilken samtidigt inköptes och på vilken anordnades en station för emottagande och utsklepning av avfallet samt för latrinkärlens rengöring. Under årens lopp hava här utförts betydande utvidgningar för att enligt moderna metoder behandla och utnyttja de olika slagen av avfall. Latrinet rensas först med maskinkraft, varefter det antingen försäljes såsom råvara eller fabrikmässigt uppblandas med torv till torvmullspudrett. Soporna uppdelas — med vissa undantag, se sid. 169 — fr. o. m. den 1 juli 1907 i staden i gödselsopor och skräpsopor och anlända dessa i skilda vagnar. Gödselsoporna utskleppas under seglationstiden samma dag de emottagits, men läggas under vintern i upplag för att sedermera utskleppas under seglationstiden. Latrin, torvmullspudrett och gödselsopor äro starkt efterfrågade gödningsämnen och försäljas till lantbrukare, huvudsakligen i Mälardalen och Stockholms

Dn.

Dn. skärgård. Ur skräpsoporna utplockas säljbara beståndsdelar såsom papper, lump, järnskrot, glas m. m., och resten förbrännes i ugnar, varvid värmets tillgodogöres för verkets olika behov av drivkraft och elektriskt ljus. Antalet ugnar är sex, av vilka två uppförts år 1909. På detta sätt alstrad ånga och elektrisk kraft försäljes även till slakthus- och saluhållsstyrelsens därstädes belägna destruktionsanstalt (se sid. 168). Renhållningsverket använder för utskoppning av latrin, pudrett och sopor två bogserbåtar samt 40 öppna och 8 däckade pråmar om tillsammans 2,755 registerton. För pråmarnas reparation äger renhållningsverket därstädes ett mindre varv.

Instruktion. Instruktion för föreståndaren för renhållningsverkets station vid Lövsta, fastställd av drätselnämndens första avdelning den 6 sept. 1892.

Föreståndare (14).

Forssman, E. Hj.

Kontorsskrivare (11).

Ljungström, G. I. N.

Kontorsbiträde (5).

Smedin, Hj. I.

Ångbåtsbefälhavare

(2,400 kr., 10 % kaplake å influtna bogseringsavgifter; ej å stat).

Kilander, E. N.

Tillsyningsmän (8).

Eklöf, F. C:son; Johanson, K. E.

Förteckning över läkare för renhållningsverkets arbetare.

(Då dessa läkare, med vilka staden uppgjort visst akord, icke i nedanstående egenskap äro att betrakta som stadens tjänstemän, har deras namn icke heller i berörda egenskap upptagits i personalavdelningen.)

På grund af överenskomna bestämmelser skola stadens arbetare erhålla kostnadsfri sjukvård samt medicin, som af stadens läkare föreskrives.

Till läkare för verkets arbetare hava t. v. anstalts:

För de norra stadsdelarna.

Sundberg, L. G. T., Nybrogatan 11 A, Ö.; rt. 29 85; st. 60 18; mottagningstid: 9—10.

Lagergren, J. E., Upplandsgatan 33, Va.; rt. 21 05; st. 4 60; mottagningstid: 9—10.

Spangenberg, K. G. V., St. Eriksgatan 25 B, K.; rt. 87 16; st. 183 00; mottagningstid: 9—10.

För de södra stadsdelarna.

Olson, E., Götgatan 69, Sö.; rt. 114 30; st. 308 00; mottagningstid: 9—10, 2—3.

Åkerström, K. D., Hornsgatan 29 B, Sö.; rt. 30 13; st. 307 99; mottagningstid: 9—10.

För avdelningen vid Lövsta.

Karlén, O. A., posthuset, Sundbyberg: rt. Sundbyberg 68; st. Sundbyberg 2 68; mottagningstid: vardagar 8,30—11, söndagar 9—10.

Renhållningsverkets veterinär.

Dahlström, Hj., professor.

Stockholms stads brandväsen.

Johannes brandstation: Malmskillnadsgatan 64, C.; rt. och st.: brandkåren, växel för anmälan om eldsvådor, sjukdoms- och olycksfall samt för tjänstemeddelanden. Katarina brandstation: Tjärhovsgatan 11, Sö.; Liljeholmens brandstation: Grönbrink nr 3, Liljeholmen; Kungsholmens brandstation: Fleminggatan 24, K.; Östermalms brandstation: Skepparegatan 34, Ö.; Djurgårdens brandstation: Allmänna gränd, Ö.Dj.; Värtans brandstation: Värtahamnen.

Av ovanstående brandstationer är förutom Johannes brandstation endast Katarina och Liljeholmens brandstationer i förbindelse med brandkårens telefonväxel, övriga brandstationer hava endast brandkårens egna telefoner.

Redan de medeltida författningarna innehålla stadganden rörande fastighetsägares skyldighet att hålla viss brandredskap, förbud mot vårdslöst handskande med eld ävensom stadganden angående skyldighet att biträda med eldsläckning. Till följd af dessa föreskrifters primitiva natur ävensom framför allt det eldfarliga byggnadsmaterialet, trähus med näver- och torvtak, härjades huvudstaden emellertid af många och omfattande eldsvådor, som stundom lade hela stadsdelar i aska. Enligt en den 10 maj 1661 utfärdad brandordning indelades Staden inom broarna i olika distrikt med var sin brandmästare, varje husvärd skulle hålla förutom annan brandattiralj en spruta, varjämte hela distriktet var skyldigt anskaffa en större spruta, som underhölls af staden, stadens åkare voro pliktiga köra vatten. Nya brandordningar utfärdades 1675 och 1728: den senare innehåller uppgift om olika signaler (flaggor, skott, klämtslag etc.), varmed eldsvådor i de olika stadsdelarna signalerades. Den 1 oktober 1828 fick Stockholm åter ett nytt brandreglemente. Staden delades nu i sexton distrikt: överstyrelsen öfver brandväsendet fördes af överståthållaren med biträde af polismästaren och en särskild brandadjutant, avlönad af Stockholms stads brandförsäkringskontor, ställdes till överståthållarens förfogande. Detta reglemente gällde med några ändringar, till dess staden fick en brandkår.

Organisationen af huvudstadens nuvarande brandväsen tog sin början på hösten 1875, efter att frågan härom stått på dagordningen alltsedan 1858. Den 13 okt. 1874 hade nämligen beredningsutskottet avgivit utlåtande angående brandväsendets ordnande, vari hemställdes, att

stadsfullmäktige, dels under förutsättning av anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring av lösegendom och dels med beräkning av garnisonens och flottans biträde såsom reserv, bland annat måtte besluta, att 7 brandstationer, därav två huvudstationer, skulle upprättas, att högsta befälet vid eldsvådor skulle föras av en brandchef, att för elds dämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetets verkställande skulle bildas en särskild, under eget befäl ställd och för ändamålet övad kär, bestående av minst 100 man utom befäl, att för utryckning skulle begagnas hästar och en brandtelegraf anordnas, så att klämning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen. Vidare hemställdes, att under alla förhållanden medel skulle beviljas till inköp av en ångspruta och 4 handkraftsprutor. Denna framställning godkändes av stadsfullmäktige den 1 december s. å., dock med den ändring, att brandkåren skulle bestå av, förutom brandchef, 2 löjtnanter, 4 underofficerare och 150 man. Av de båda huvudstationerna bestämdes, att den norra skulle förläggas till stadens egendom n:r 64 Malmskillnadsgatan och den södra till n:r 11 Tjärhovsgatan. Den nya brandordningen för Stockholm utfärdades den 30 okt. 1875.

Brandkårens personal utgjordes vid början av år 1917 av, förutom brandchefen, en brandkapten, en förste brandlöjtnant, två andre brandlöjtnanter, en överbrandmästare och verkstadsföreståndare, tillika maskinist, en överbrandmästare och telegrafföreståndare, en överbrandmästare och redogörare, sju brandmästare, varav tre tillika äro maskinister, 37 brandförmän samt 177 brandmän; tillsammans 5 officerare, 10 underofficerare och 214 tillhörande manskapsskassen.

Brandchefen tillsattes av drätselnämndens första avdelning; där ej stadsfullmäktige annorledes besluta, sker tillsättningen å viss tid, fem eller tio år, alltefter avdelningens beprövande. Övrigt befäl vid brandkåren tillsattes av avdelningen efter brandchefens hörande medelst förordnande tills vidare. Underbefäl och manskap vid brandkåren antagas av brandchefen medelst kontrakt.

Brandchefen är i första hand ansvarig därför, att stadens brandväsen är i överensstämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnat. Han är därjämte skyldig att iakttaga vad brandstadgan för rikets städer rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är brandkårens befälhavare och såsom sådan berättigad till ovillkorlig lydnad från övriga befälets och manskapets sida.

Brandkåren hade vid början av år 1917 manskap fördelat på sju stationer, nämligen Johannes, Katarina, Liljeholmens, Kungsholmen, Östermalm, Djurgården och Värtan. Härtill komma sjöängsprutorna St Erik och Phoenix.

På grund av Johannes och Katarina brandstationers förseende med automobilredskap indrogs rådstugans brandstation den 19 augusti 1914.

I enlighet med bestämmelserna i det mellan staden och Brännkyrka socken träffade inkorporeringsavtalet har under år 1914 redskapsskjul uppförts i Örby och Södertörns villastad, varjämte en brandförmän förlagts i vartdera samhället.

I och för uppförande av en brandstation i Liljeholmen å tomten Grönbrink n:r 3 ansgo stadsfullmäktige en summa av 182,000 kr.

Sedan densamma den 26 september 1916 tagits i bruk, indrogs Maria brandstation.

I det nyinkorporerade Bromma hava tvenne brandförmän förlagts i Kungsholms villastad. Med Sundbybergs kommun har avtal träffats om biträde vid eldsvåda inom Mariehalls och Bällsta samhällen.

Den av stadsfullmäktige den 21 sept. 1914 beslutade automobiliseringen av brandkårens redskap har under år 1916 genomförts och samtliga hästar utrangerats.

För övervakande av att vad i byggnads- och brandordningarna eller eljest till förekommande av eldfara eller till lättad för elds släckande finnes föreskrivet vederbörligen iakttagas ävensom att föreskriven brandredskap finnes och i gott skick underhålles, förättas årligen inom varje församling brandsyn av vederbörande poliskommissarie med biträde dels av vederbörande sotare, dels av två sakkunniga män, av vilka den ene skall vara byggmästare eller eljest en i husbyggnad fullt kunnig person och den andre kakeugnsmakare eller en i kakeugnsmakeriarbetet fullt kunnig person. De sakkunniga tillsätts årligen i februari månad av drätselnämndens första avdelning och åtnjuta den ersättning nämnden bestämmer. Brandsynerna hållas i maj eller juni månad, och skola därvid anmällda bristfälligheter vara avhjälpta före av synmännen i september hälften efterbesiktning, vid risk att de annars avhjälpas genom polismyndighetens försorg på vederbörande husägares bekostnad.

Rörande sotning se ovan sid. 21.

Sjuk- och djurtransportväsendet utgör sedan i mars år 1902 en del av brandkårens verksamhet. För verkställande av sjuktransporter finnas numera 4 motordrivna sjukvagnar uppställda å Johannes, Katarina, Kungsholmens och Östermalms brandstationer. Det har visat sig, att dessa vagnar fyllt ett verkligt behov; deras användning har år från år ökat. För djurtransporter (sjuka och döda djur) finnas från och med år 1916 tvenne kombinerade djurtransport- och olycksfallsautomobiler uppställda å Johannes och Katarina brandstationer, å vilka stationer jämväl i och för uthyrning (utan dragare) äro placerade de tvenne, år 1905 till brandkåren överlämnade svenska allmänna djurskyddsföreningen tillhöriga vagnarna. (Se vidare under hälsovårdsnämnden sid. 94.)

Instruktioner m. m. K. brandstadgan för rikets städer den 8 maj 1874. Brandordning för Stockholm den 30 okt. 1875 med ändringar den 20 april 1878, 24 febr. 1879,

Dn. 15 dec. 1890, 26 febr. 1892, 21 mars 1895, 17 juli 1911, 13 dec. 1912 och 16 juni 1914. (Enligt stadsfullmäktiges beslut den 25 febr. 1913 och 17 april 1916 är brandordningen tillämplig jämväl med avseende å Brännkyrka och Bromma.) Bestämmelser ang. pensionering av vid Stockholms brandkår anställda brandförmän och brandmän, antagna av stadsfullmäktige den 11 dec. 1913. Instruktion för manskapet vid Stockholms brandkår 1893. Bestämmelser för tillämpning av brandmanskapets avlöningsstat, fastställda av drätselnämndens första avdelning den 27 jan. 1914. Bestämmelser ang. uniformspersedlar för brandkåren, fastställda av drätselnämndens första avdelning den 7 dec. 1915. Överståthållarämbetets reglemente ang. sotningen i huvudstaden den 25 april 1871 med ändringar den 28 juli 1903, 31 maj 1904, 27 april 1908, 17 jan. och 14 dec. 1912, 31 dec. 1913 och 26 maj 1914.

Stat år 1917. Utgifter: 719,800 kr.; inkomster: 78,900 kr.

Avlöningar m. m. Rörande befälet se nedan. Brandman åtnjuter under de tre första åren en kontant avlöning av 1,200 kr. och är under denna tid skyldig bo i brandstationens logement, varest bostad, värme och lyse kostnadsfritt erhållas. Efter dessa tre år erhåller han fr. o. m. början av påföljande kalenderår en kontant avlöning av 1,500 kr. utan rätt till fri bostad, värme och lyse. Erhålles sådan bostad, avdrages härför å avlöningen 300 kr. för år. Här till kommer fem lönetörhöjningar, var och en å 120 kr. efter resp. 3, 6, 9, 12 och 15 års tjänst. Brandman åtnjuter fri uniformsbeklädnad, dock ej underkläder, fri vård av brandkårens läkare, fria medikamenter och fri sjukhusvård å allmänt rum. Utgår kost, avdrages här för 300 kr. för år.

Brandman, som förordnas till brandförmän, erhåller som sådan ett lönetillägg av 60 kr. om året, som efter tre år kan, efter brandchefens beprövande, höjas till 120 kr. för år. Personalen å brandkårens verkstäder ävensom linjepersonalen må efter ett års tjänst kunna tilläggas ett särskilt arvode av 100 kr. för år.

Brandchef (0).

Svinhufvud, A. A. S.; mottagningstid: 1—3 (utom tisdagar); rt. och st.: »brandkåren».

Brandkapten (16).

Borgenstierna, C. G. O. S.

Förste brandlöjtnant (14).

Gyllenhammar, C. A. M.

Andre brandlöjtnanter (13).

Kylberg, F. V.; *Hamberg, A. G.*

Överbrandmästare och verkstadsföreståndare (12).

Johansson, E. S.

Överbrandmästare och telegrafföreståndare (12)

(nuv. innehavaren kvarstår å övergångsstat som verkställare och telegrafföreståndare).

Norell, C. G.

Överbrandmästare och redogörare (11).

Jonasson, A.

Brandmästare (9).

Gilsay, V. L. A.; Danielsson, C. M. D.; Magnusson, H. J. A.; Fryckberg, A.; Gedeberg, E. V.; Svenson, A. L.; Andersson, J. A.

Brandförmän

(avlöning se ovan).

Antal: 37.

Brandmän

(avlöning se ovan).

Antal: 177.

Stockholms stads arkiv och bibliotek.

Norra Riddarholmshamnen 7 (ingång även från Birgerjarlstorg 12), St.; rt. 53 99; tillgängligt för forskning vardagar 10—3.

Stockholms stads arkiv började år 1885 inrymmas i en del av den forna pantlåneinrättningens lokaler å Riddarholmen (Birgerjarlstorg 12), vilka förenas av ett stort, runt torn, en kvarleva av Riddarholmens forna befästningar. I arkivet, som fr. o. m. 1897 blev tillgängligt för allmänheten, förvaras bl. a. Stockholms stads räkenskaper med verifikationer alltifrån 1573 (i oavbruten årsföljd från 1641), skottböcker från 1500- och 1600-talen, saköreslängder (1534—1637 spridda år), utskennings- och vågböcker (1572—1666 spridda år), handlingar angående auktionsverket, inkvarteringsverket, brandvaktsinstitutionen, börs-, bro- och hamnbyggnadsfonden, skrävasendet, tomtöreshandlingar (alltifrån 1610), diverse planer och ritningar, tjänstemannamatriklar m. m. Ävenså förvaras där kronoräkenskaper och taxeringslängder för Stockholms stad (fr. o. m. 1699), mantalslängder (fr. o. m. 1600-talet; i början spridda år; fr. o. m. 1835 med mantalsuppgifter) samt handlingar rörande poliskammaren (fr. o. m. 1776). Likaledes inrymmas där bemedlingskommissionens och borgerskapets femtio äldstes arkiv.

Med biblioteket har 1915 införlivats den till staden år 1900 donerade Wernerska samlingen.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads arkiv och bibliotek, fastställd av drätselnämnden den 25 jan. 1916.

Stat år 1917. Utgifter: 23,700 kr.

Föreståndare för arkivet

(4,200 kr.; ej å stat).

Bolin, E. G.

Amanuens

(2,500 kr.; ej å stat).

Hellström, E. G.

Vaktmästare

(1,200 kr.; ej å stat).

Jerling, K. J. A.

Stockholms stads auktionsverk.*Birgerjarlstorg 12, St.**Direktörsexpeditionen: rt. 113 11; st. 23 83; expeditionstid: 9,30—3; lördagar 9,30—2,30 och helgdagsaftnar 9,30—2.**Kassakontoret: rt. 113 06; st. 25 23; expeditionstid: 9,30—3; lördagar 9,30—2,30 och helgdagsaftnar 9,30—2.**Expeditionen för inlämning av auktions-gods: rt. 113 46; st. 28 10.**Avgifter. Säljaren betalar till auktions-verket:*I. För *lösegendom* i allmänhet 6 % av inrops-summan, vare sig försäljningen sker å eller utom auktionsverket;för *handelsvaror*, som säljas i så stora lotter, att inropssumman för varje lott uppgår till minst 100 kr., nedsättes auktions-avgiften vid börsauktioner till 1 %, vid andra auktioner till 2 % av inropssumman;för *aktier, obligationer och andra värdepapper*, när sammanlagda inropssumman å en försäljningsräkning ej överstiger 100 kr., 2 % av densamma; å vad här-utöver belöper till och med 1,000 kr. $1\frac{1}{2}\%$; å vad häröver belöper till och med 10,000 kr. 1 %; å vad häröver belöper till och med 100,000 kr. $\frac{1}{2}\%$ samt vad häröver belöper $\frac{1}{4}\%$;för *fastighets-, fartygs-, uthyrnings- eller arrende- samt entreprenad-auktioner* gälla särskilda bestämmelser (se auktionsreglementet § 13, I, a), d), h));för *återrop* av lösegendom betalas samma avgift som för försäljning; för handels-
varor å börsauktion dock hälften så mycket.II. För varje med klubbslag fäst anbud er-lägges därjämte i *slagavgift* 15 öre.III. För varje lott, som *innumrerats men återtagits* före försäljningen, erlägges en avgift av 5 öre.Säljaren betalar dessutom *annonskostnaderna*.

För inrop å auktion äger auktionsvaktmästare av uppdragsgivaren erhålla 50 öre för varje uppdrag samt ytterligare 50 öre, om inropssumman överstiger 50 kr.

Dn.

Redan i mitten av 1600-talet fanns i Stockholm ett av enskilda personer inrättat privilegierat auktionsverk. Det nuvarande auktionsverket räknar sitt ursprung från den år 1674 av trenne rådmän inrättade auktions- och adresse-kammaren i Stockholm, för vilken instruktion utfärdades den 27 februari 1674, upprättad av överståthållaren samt borgmästare och råd, under vars inspektion verket ställdes; direktionen av detsamma lämnades till de tre ovan-nämnda rådmännen. År 1694 lades auktions-
verket under magistratens direktion och förvaltning, men då stadens inkomst av detsamma blev ytterst ringa, lämnades detsamma åter till en-skild person. Genom kungl. breven den 6 februari och 23 oktober 1733 kom auktionsverket åter under magistratens direktion; den närmaste tillsynen utövades av tvenne rådmän med titel direktörer. Det före 1907 gällande reglementet utfärdades den 13 april 1858. Genom kungl. brev den 4 mars 1864 överflyttades de älliganden, som tillhört auktionsdirektörerna, till stadens ombudsman.

Sedan beredningsutskottet efter av stadsfull-mäktige erhållit bemyndigande den 3 mars 1898 tillsatt en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till omorganisation av stadens auktions-
verk, och denna kommitté den 8 februari 1904 avgivit betänkande i ärendet, beslöt stadsfull-mäktige den 27 november 1907 antaga nytt reglemente samt ny tjänste- och avlöningsstat för Stockholms stads auktionsverk. Verket, som, där ej annorlunda finnes stadgat, äger uteslu-tande rätt att inom staden besörja försäljning genom offentligt utrop av all slags enskild egen-dom, sorterar enligt dessa bestämmelser under drätsel-nämndens första avdelning, som utfärdar instruktioner för verkets tjänstemän; den närmaste tillsynen och kontrollen utövas dock av dess chef, auktionsdirektören.

Reglemente m. m. Reglemente för Stock-holms stads auktionsverk, fastställt av över-ståthållarämbetet den 12 dec. 1907, med ändring den 20 sept. 1909 och 29 juni 1910; av drätsel-nämndens första avdelning fastställt instruktion för tjänstemännen den 12 maj 1908 med till-lägg och ändringar den 2 april 1912 och 7 mars 1916.

Stat år 1917. Utgifter: 132,410 kr.; in-komster: 146,900 kr.

Direktör

(15, nuv. innehavaren kvarstår å övergångsstat).

Tengroth, B. M., mottagningstid: 1—2; rt. 113 11; st. 23 83.

Dn.

Kommissarier

(13, samtliga nuv. innehavare kvarstå å övergångsstat).

Alexissson, F. P.; Lundholm, O. A.; Bauman, S. G.

Kassör (13).

Strauss, G. B.

Bokhållare, tillika aktuarie (12).

Fridholm, T.

Notarier (9).

Alfheim, C. R., tjf., entreprenör för bokauktionskammaren (se nedan), *tjf. Holmin, S. E. N.* (se nedan); *Thalén, U. E.; Alfheim, B. R.; Ruus, E. H.; Westberg, E. T.*

Kassakontrollant (9).

Britton, S. A. H. Pson.

Kontorsskrivare (8).

Holmin, S. E. N., tf. notarie (se ovan), *tjf. Rosell, N. E., e. o. notarie* (se nedan).

E. o. notarier.

(Anslag 3,000 kr.)

Högner, E. F. R.; Danielson, D. A.; Christensen, A. Chr.; *Rosell, N. E., tf. kontorsskrivare* (se ovan); *Palmgren, G. E.*

Förste vaktmästare

(6, jämte särskilt arvode 400 kr.).

Tiderman, P. A.; rt. 113 46; st. 28 10.

Utöpare (6).

Bergwall, C. F.; Öfverstén, K. A. V.; Werner, C. O.

Vaktmästare (6).

Eriksson, C. E.; Eriksson, E. A.; Gustafsson, C. J.; Johansson, A. A.; Lundin, S. O.; Andersson, A.; Björnqvist, E. M.; Söderlund, K. E.; Lindberg, E.; Lundgren, O. Th.; Lindström, A. W.; Winborg, C. A.; Ahlberg, G. L.; Westholm, C. J. A.

Kontorsvaktmästare (4).

Klasson, S. A.

Dessutom *extra vaktmästare.*

Bokauktionskammaren.

Myntgatan 4, 1 tr., St.; rt. 115 13.

Expeditionstider: visning och lösning: tisdagar och fredagar 11—3; auktioner: onsdagar och lördagar 11—3, 5—8 samt, när så kräves, tisdagar och fredagar fr. kl. 5 e. m.

Avgifter. Säljaren betalar till bokauktionskammaren:

För böcker, kartor, musikalier och autografer 9 % av inropssumman.

För mynt 5 % av inropssumman

Säljaren betalar dessutom annonskostnaderna samt bekostar katalogens upprättande och event. tryckning.

Den första kända bokauktionen i Stockholm förrättades 1668. Varken då eller under hela senare delen av 1600-talet fanns dock någon särskild bokauktionskammare utan böcker såldes genom »auktions- och adresse-kammaren» (jfr sid. 61). År 1702 klagade detta verk hos kansli-kollegium över Richard von der Hardts intrång »med sin upprättade bookauktion». Från den 14 februari 1703, då en förening ingicks emellan auktionskammaren och von der Hardt, och ett kontrakt dem emellan upprättades, kan bokauktionskammaren räkna sin tillvaro. Denna förening fastställdes den 22 september samma år av kansli-kollegium. Von der Hardt erhöi den 6 november 1705 k. fullmakt att vara bokauktioner i Stockholm (och Uppsala) och »aldeles afskilt och befriat ifrån Stadsens Auction». Efter hans död lämnades alla bokauktioner enligt k. brev daterat Bender den 26 juni 1712 under deras förvaltning, som förde direktionen på »stadens auktions- och adresse-kammare». Bokauktionskammaren var sedan ända till 1816 en särskild avdelning av auktionsverket med egen kommissarie och notarie. I följd av drätselkommissionens och utsedda kommitterades sist-nämnda år gjorda förslag har bokauktionsverket från och med år 1817 varit ställt på entreprenad och dess första reglemente är utfärdadt den 30 oktober 1817. Sedermera utfärdade reglementen äro av den 21 november 1821 och den 9 februari 1831. Vid auktionsverkets omorganisation 1907 beslöt stadsfullmäktige, att bokauktionsverket fortfarande skulle lämnas på entreprenad.

Enligt det med drätselnämndens första avdelning upprättade kontraktet är entreprenören skyldig att förhyra den av avdelningen för auktionernas förrättande bestämda lokalen, vars inredning och möblering dock bekostas av avdelningen. Entreprenören har att bestrida alla med rörelsen förenade utgifter, med undantag av avlönning till notarie, som betalas av staden, var- emot han ensam äger uppbära auktionsprovi- sionen; skulle dock bruttoinkomsten övertiga 8,000 kr. för år skall överskottet lika fördelas emellan staden och entreprenören. Under som- marmånaderna (juni—augusti) liksom under ti- den omkring jul och nyår hållas inga auktioner.

Reglemente m. m. Reglemente för bokauktionskammaren den 9 februari 1831. Kon- trakt den 13 juni 1911 emellan drätselnämndens första avdelning och entreprenören, med ändring den 23 juni 1916.

Entreprenör.

Alfheim, C. R.; mottagningstid: måndagar, tis- dagar, torsdagar, fredagar 2—4 (under som- marmånaderna å särskilda tider enligt anslag); rt. 115 13.

Notarie i bokauktionskammaren

(avlönad av staden med 2,000 kr.; ej å stat).

Kjellborg, G. R. O.

Dessutom en *måklare*, två *vaktmästare* och fyra *kvinnliga biträden* (avlönade av entreprenören).

Inkvarteringar.

Kasernen Tjärhovsgatan 11, Sö.; rt. 13073; st. 16 34.

Staden har skyldighet att inkvartera trupper, som av en eller annan anledning, t. ex. för att befordras till lägerplats eller för att vara till hands vid befarat upplopp, tillfälligtvis uppehålla sig i staden. Härför är reserverad en del av den byggnad, Tjärhovsgatan 11, i vilken Katarina brandstation är inrymd. För övrigt fullgör staden större delen av sin inkvarterings-skyldighet genom avtal med garnisonsregementena, till vilka utgå inkvarteringsersättningar.

Stat år 1917. Utgifter: 199,821: 85 kr.; inkomster: 21,450 kr. (statsanslag).

Avlöning. Kasernmästare: Innehavaren av brandkaptsbefattningen har att utan särskild ersättning bestrida göromålen som kasernmästare.

Kasernmästare.

Borgenstierna, C. G. O. S., brandkapten.

Friluftsmusik.

I anledning av väckt motion beslöt stadsfullmäktige den 17 maj 1906 dels att i vardera av parkerna Vanadislunden, Kronoberget, Vita berget och Tantolunden uppföra musikpaviljonger, dels att ställa ett belopp till drätsel-nämndens första avdelnings förfogande till anordnande av friluftsmusik i nämnda parker. Den 18 december 1911 beslöt fullmäktige, att musik skulle utföras även i Vasaparken; en paviljong är numera därstädes uppförd. Samtidigt ökades anslaget med 1,600 kr. för utvidgning av konserterna under söndagarna med musik av fullständig militörkester. Friluftsmusiken utföres genom av drätselnämnden engagerade militärmusikkårer två vardagar i veckan under månaderna juni—augusti i var och en av ovannämnda parker samt å söndagar omväx-

lande i Vasaparken och Humlegården samt å Adolf Fredriks torg, varjämte såväl vardags- som söndagskonserter utföras å olika platser (Enskede och Tellusborg) inom Brännkyrka församling. Musikprogrammen granskas av kammarkontoret med tillhjälp av sakkunnigt biträde. Paviljongernas skötsel ombesörjes av byggnadskontoret.

Sedan under sommaren 1912 av Stockholms arbetarsångförening försök för utrönande av allmänhetens intresse gjorts med utförande av sångstycken av manskör i samband med instrumentalkonserterna, hava stadsfullmäktige, då sångkonserterna livligt uppskattats, sedermera beviljat anslag för anordnande av sångkonserter.

Anslag för år 1917: 23,000 kr.

Stockholms stads hundstall.

Cedersdal, Sveavägen 142 (f. d. 118), Va.; st. 20848; expeditionstid: 9—3.

I samband med kontrollen över hundskattens erläggande har ett hundstall upprättats för vilsekomna, av polisen infångade hundars upptagande och vårdande. Skötseln av detta hundstall har drätsel-nämndens första avdelning genom kontrakt den 3 november 1908 uppdragit åt svenska hundskyddsföreningen, som anställer och avlönar en av drätsel-nämnden och polismyndigheten godkänd vårdare samt uppbär ersättning av ägaren till i stallet intagen hund med en krona per dygn eller del av dygn jämte ersättning för annonskostnader. För hund, vilken icke av ägare avhållas inom fem dagar, erlägger staden en krona per dygn för högst fem dygn, efter vilken tid djuret avlivs smärtfritt under kontroll av veterinär eller vid Johanna Häggs anstalt eller utlämnas till pålitlig djurvärd enligt vissa av drätsel-nämnden fastställda villkor.

Stat år 1917. Utgifter för hundstallet jämte stämpling av skattemärken m. m.: 4,300 kr. Hundskatteuppbörden beräknas för år 1917 (utgår efter 15 kr. per hund) till 50,000 kr. Kungl. maj:t har den 11 november 1910 avslagit stadsfullmäktiges begäran om förhöjning av hundskatten.

Vårdare

(1,200 kr.; fri bostad).

Erikson, L. E.

Dn.